

Waa Maxay Runta? - Lambarka Koowaad

Qaab-dhismeedka Runta: Muujintii, Isbarbardhigyada Nebiyadeed, iyo Alfa iyo Oomega

Jeff Pippenger
2023-08-05

Ka hor intaan ka hadlin mawduuca ah waxa runta yahay, waxaan xusnay in daraasaddan aynu ku billownay saddexda aayadood ee ugu horreeya Muujintii cutubka koowaad, dabadeedna ku darnay maqaal ku saabsan Eliiyaah. Qaar ka mid ah ujeedooyinka daraasadahani waa in la aqoonsado doorka Maraykanka ee waxsii sheegidda, in la furo farriinta Muujintii Ciise Masiix, in la garto doorka nebiyada sida calaamado u ah dadka Ilaah, iyo in la tixgeliyo micnaha ka dhalanaya in Ciise yahay Alfa. Waxaannu muujinnay in saddexda aayadood ee ugu horreeya Muujintii ay waafaqsan yihiin oo is-raacayaan aayadaha ugu dambeeya ee Muujintii, iyo in labadaas xaaladoodba, bilowga iyo dhammaadka, Ciise isu aqoonsanayo inuu yahay Alfa iyo Oomega, bilowga iyo dhammaadka, kan ugu horreeya iyo kan ugu dambeeya.

Waxaannu daraasadtii labaad ku adeegsanay dood kooban oo ku saabsan Eliiyaah si aannu u muujinno in aayadaha furitaanka ee Kitaabku ay waafaqsan yihiin aayadaha gunaanadka ee axdiyadii Hore iyo Cusubba, iyo weliba in aayadaha furitaanka ee Axdiga Cusubna ay iyaguna waafaqsan yihiin bilowga ama dhammaadka, si kasta oo aad u dooratid inaad Kitaabka u eegto, ha ahaado gebi ahaan ama laba Axdiba.

Qodob kale oo aynu dooneyno in aynu horumarino waa fahamka ah in Ilaahnimadu ay ka shaqaysay inay si tartiib tartiib ah u muujiso Ilaahnimada oo dhan inta taariikhdu socotay. Tani waa sababta aynu u xusnay in, marka wakhtigu ku socdo mawduuca kitaabiga ah ee taariikhda axdiga, Ilaah uu tallaabo-tallaabo u sii muujiyey dabecaddiisa in badan oo ka badan isaga oo adeegsanaya astaamaha magacyadiisa kala duwan. Ilaaha Qaadirka ah ayaa la hadlay Ibraahim, isla Ilaahaasna wuxuu la hadlay Muuse, laakiin wuxuu Muuse ogeysiisay in wixii markaas ka dambeeya magiciisa loo aqoonsan doono Yehowah. Dabadeed markii Masiixu yimid, wuxuu isu soo bandhigay magac aan lagu aqoon Axdiga Hore, marka laga reebo hal oraah oo magacaas ah oo uu ku dhawaaqay nin reer Baabuloon ah cutubka saddexaad ee Daanyeel. Ciise ma aha oo keliya inuu caddeeyey inuu yahay Wiilka keliya ee Aabbaha ka dhashay, laakiin sidoo kale taariikhdaas gaarka ah ee axdiga dhexdeeda wuxuu isu aqoonsaday inuu yahay Wiilka Aadanaha. Ilaah wuxuu sidoo kale siiyey Adventism-kii Millerite magac markii uu axdi la galay bilowgii Adventism-ka.

“Waqtigen, markaynu aad ugu dhow nahay dhammaadka, miyaynu ku ekaan doonnaa sida dunida xagga dhaqanka oo dadku ay micnala’aan u eegi doonaan inay helaan dadka Ilaah ee magac ahaan loo yaqaan? Ma nin baa iibin doona sifooyinkayaga gaarka ah oo ah dadkii Ilaah doortay faa’iido kasta oo dunidu bixin karto aawadeed? Raallinimada kuwa ku xadgudba sharciga Ilaah ma loo arki doona wax qiimo weyn leh? Kuwa Rabbigu ugu yeedhay dadkiisa ma u malayn doonaan inuu jiro awood ka sarraysa kan ah I AM weyn? Miyaynu ku dadaali doonnaa inaan tirtirno qodobbada kala soocaya ee rumaysadka kuwaas oo naga dhigay

Aynu-maalinta Toddobaad?” Evangelism, 121.

Magaca loo bixiyey Adventist-ka maalinta toddobaad waxa bixiyey Rabbigu, waxaana Walaasha White marar badan ugu yeedhaa Adventist-yada inay yihiin dadka Ilaah magac ahaan u bixiyey. “Magac ahaan loo bixiyey” waxay ka dhigan tahay in magac loo bixiyey. Labada kaniisadood oo keliya ee Walaasha White ku tilmaanto inay yihiin dadka Ilaah magac ahaan u bixiyey waa Israa’iiltii qadiimiga ahayd iyo Israa’iilka casriga ah.

Sidaas darteed, markaan ku sii soconno daraasadeenna kitaabka Muujintii Yooxanaa, waxaan soo jeedinayaa in “magaca cusub” ee loo muujiyey reer Filadelfiya—kuwaas oo sidoo kale lagu matalay boqol iyo afar iyo afartan kun—uu yahay qayb weyn oo ka mid ah sirta nebiyadeed ee la furfuro wax yar ka hor intaan wakhtiga imtixaanku xidhmin.

Kan guulaysta ayaan ka dhigi doonaa tiir macbudka Ilaahayga ku yaal, oo mar dambe dibadda uga bixi maayo; oo waxaan isaga ku qori doonaa magaca Ilaahayga, iyo magaca magaalada Ilaahayga, taas oo ah Yerusaleemta cusub oo samada kaga soo degaysa xagga Ilaahayga; oo weliba waxaan isaga ku qori doonaa magacayga cusub. Kii dhego leh ha maqlo waxa Ruuxu ku leeyahay kiniisadaha. Muujintii 3:12, 13.

Fariintii ugu dambaysay ee digniinta ahi waa fariinta Muujintii Ciise Masiix, waana muujin dabeecaddiisa ah.

“Kuwa kuwa sugaya imaatinka Arooska waa inay dadka ku yidhaahdaan, ‘Bal eega Ilaahiinna.’ Fallaaraha ugu dambeeya ee iftiinka naxariista leh, fariinta ugu dambaysa ee naxariista ee dunida loo gudbinayo, waa muujin ka mid ah dabeecaddiisa jacaylka. Carruurta Ilaah waa inay muujiyaan ammaantiisa. Noloshooda iyo dabeecaddooda gaarka ah waa inay ku muujiyaan wixii nimcada Ilaah u qabatay iyaga.” Christ’s Object Lessons, 415, 416.

Waxaan haynaa wax ka sii badan oo aan diiwaanka ku gelinno oo ku saabsan Ciise sida Erayga, hase yeeshee hadda waxaynu qaadan doonaa erayga “run.” Fahamka “runta,” iyo weliba erayga “run,” iyo sidoo kale xarfaha loo adeegsaday samaynta “eray run ah,” waa fahamka dabeecadda Masiixa.

Sidaas darteed Bilaatos ayaa ku yidhi, Haddaba ma boqor baad tahay? Ciise ayaa ugu jawaabay, Adigu waad sheegtay inaan boqor ahay. Taas aawadeed ayaan u dhashay, sababtaas aawadeedna dunida ayaan u imid, inaan runta u markaati furo. Mid kasta oo runta ka yimid codkayga wuu maqlaa. Bilaatos ayaa ku yidhi, Waa maxay run? Markuu taas yidhi dabadeed, ayuu haddana dibadda ugu baxay Yuhuudda, oo ku yidhi, Anigu innaba eed kama helo isaga. Yooxanaa 18:37, 38.

Ereyga Giriigga ah ee aayaddan lagu tarjumay “run” waxa laga soo qaatay erey Cibraani ah oo isla mar ahaantaana ah xaraf iyo xataa tiro. Xarfka ugu horreeya ee alifbeetada Cibraaniga waa ‘aleph.’ Runtii, labada xaraf ee ugu horreeya alifbeetada Cibraaniga waa “aleph” iyo “beth,” waxayna aad ugu egyihiin labada xaraf ee ugu horreeya Giriigga, kuwaas oo ah alpha iyo beta. Marka la isu geeyo, waxay samayntaan xididka erayga “alphabet.” Sidaas daraaddeed ereyga “alpha” (oo ka yimid xarfka Cibraaniga ah ee aleph) waxaa loo adeegsadaa xaraf ahaan, eray

ahaan, tiro ahaan, iyo weliba inuu ka mid yahay magacyada badan ee Ciise.

Markii Bilaatos su'aashii weydiiyey, "Runtu waa maxay?" Ciise wuxuu hore ugu sheegay in sababta uu "dunida ugu yimid," iyo sidoo kale sababta uu "u dhashay" ay ahayd inuu marag u furo "runta." Wuxuu intaas ku daray in "qof kasta oo runta ka tirsan uu maqlo" codkiisa.

Waxaa barakaysan kan akhriya, iyo kuwa maqla erayada wax sii sheegiddaan, oo xajiya waxyaalaha ku qoran dhexdeeda; waayo, wakhtigu waa dhow yahay. Muujintii 1:3.

RUNTA: G225—Waxay ka timid G227; runta: – run, si run ah, runta, xaqiiqo. G227—Waxay ka timid G1 (sida qayb diidmo ah) iyo G2990; run ah (sida aan waxba loo qarainayn): – run ah, si run ah, runta. G1; A. Asal ahaan Cibraani; xarafka ugu horreeya ee alifbeetada: si maldahan oo keliya (isticmaalkeeda tiro ahaan awgeed) kan ugu horreeya. Alfa.

Ciise wuxuu ku yidhi, Anigu waxaan ahay jidka, runta, iyo nolosha; ninna Aabbaha uma yimaado, aniga mooyaane. Yooxanaa 14:6.

Markii Ciise yidhi, "Anigu waxaan ahay... runta," waxa uu sheegayay in uu yahay xaraf, tiro, iyo eray; waayo xarafka alfa, erayga alfa, iyo tirada alfa dhammaantood waa "run." Kitaabka Daanyeel dhexdiisa, Masiixu wuxuu isu muujiyey sidii Tiriyaha Yaabka leh, taas oo ah qeexidda erayga Cibraaniga ah "Palmoni," oo Daanyeel siddeedaad loogu tarjumay "quduuskii la hubo oo hadlay."

Markaasaan maqlay quduus keliya oo hadlaya, quduus kale na wuxuu ku yidhi quduuskii hadlayay, Ilaa goormay ahaan doontaa waxyiga ku saabsan allabariga jooftada ah, iyo xadgudubka baabba'a, si loo bixiyo quduuska iyo ciidankaba in cagaha lagu tuntumo? Oo isna wuxuu igu yidhi, Ilaa laba kun iyo saddex boqol oo maalmood; dabadeedna quduuska waa la daahirin doonaa. Daanyeel 8:13, 14.

"Quduuskaas gaar ah" ee aayadda saddex iyo tobnaad lagu sheegay waa "Palmoni" — kan yaabka leh ee wax tiriyaha, ama tiriyaha waxyaalaha qarsoon. Labadan aayadood waa meesha lagu soo bandhigay wax sii sheegidda 2300-ka sano iyo labada wax sii sheegid ee 2520-ka sano. 2300-ka sano waxay khuseeyaan "meesha quduuska ah," halka labada wax sii sheegid ee 2520-ka sano ay khuseeyaan "martida," waayo meesha quduuska ah iyo martidaba Rooma ayaa ku tuman lahayd. Wax sii sheegidda 2520-ka sano waxay u taagan tahay ku tumasho lagu sameeyo meesha quduuska ah ee Ilaah iyo dadkiisa. Saddex waxsii-sheegid oo qoto dheer oo isku xiran, oo ku salaysan waqti, ayaa yaal isla barta Kitaabka ee Ciise isku muujiyo inuu yahay tiriyaha yaabka leh ee waxyaalaha qarsoon. Ma aha oo keliya inuu doortay labadan aayadood si uu isugu muujiyo Sayidka waqtiga, ee labada aayadood ee uu isku muujiyo waxay tilmaamayaan wakhtiga uu axdi la geli lahaa Israa'iilka ruuxiga ah ee casriga ah, labadaas aayadoodna sidoo kale waa aasaaska iyo tiirka dhexe ee Adventism.

"Aayadda Quduuska ah ee ka sarraysay kuwa kale oo dhan, oo ahayd labadaba saldhigga iyo tiirka dhexe ee iimaanka Advent-ka, waxay ahayd bayaankii oranayay, 'Ilaa laba kun iyo saddex boqol oo maalmood; dabadeedna meesha quduuska ah waa la nadiifin doonaa.' [Daniel 8:14.]" Murankii Weynaa, 409.

Waqtigii dhammaadka ee 1798, kitaabkii Daanyeel waa la furay, farriintii malaa'igta koowaadna waxay soo gashay taariikhda, taasoo calaamadisay kororka aqoonta waxsii-sheegidda ee ka dhacay xilligii dhaqdhaqaaqii Millerite-ka, kaas oo ahaa bilowgii Adventism-ka Maalinta Toddobaad. Markii kitaabkii Daanyeel loo furay Millerite-yadii, farriin ka timid Palmoni—farriin ku saabsan waqti—ayaa la fahmay. Erayga Ilaah marnaba ma fashilmo, mar walbana wuxuu dhammaadka ku aqoonsadaa bilowga. Sidaas daraaddeed, dhammaadka Adventism-ka hubaal waxaa jiri doonta muujin ka timid dabeecaddiisa, sida ay uga jirtay taariikhda Millerite-ka. Xaqiiqadani waxay ku salaysan tahay bilowga iyo dhammaadka Adventism-ka, laakiin sidoo kale waxay ku salaysan tahay xidhiidhka la sheegay ee ka dhexeeya kitaabka Daanyeel iyo kitaabka Muujintii. Daanyeel iyo Muujintii waxay matalaan hal kitaab, waxaana matalaaddaas gudaheeda ay yihiin laba markhaati, kii hore wuxuu yahay Daanyeel, kii dambena Muujintii.

“Buugaagta Daanyeel iyo Muujintuba waa mid keliya. Mid waa wax sii sheegid, kan kalena waa muujin; mid waa buug la shaabadeeyey, kan kalena waa buug la furay.” Seventh-day Adventist Bible Commentary, mugga 7, 972.

Daanyeel iyo Muujintii waa laba kitaab oo ah hal kitaab, sida ay Kitaabku u yahay hal kitaab oo u qaybsan Axdigii Hore iyo Axdiga Cusub, ama bilow iyo dhammaad. Muujintii kow iyo tobnaad, labada markhaati ee loo soo bandhigay Muuse iyo Eliyaah ahaan waa Axdigii Hore iyo Axdiga Cusub.

“Marka laga hadlayo labada markhaati, nebigu waxa uu sii sheegayaa: ‘Kuwanu waa labada geed oo saytuun ah, iyo labada laambadood oo hor taagan Ilaaha dhulka.’ ‘Eraygaagu,’ ayuu sabuuryahanku yidhi, ‘wuxuu cagahayga u yahay laambad, jidkaygana iftiin.’ Muujintii 11:4; Sabuuradii 119:105. Labada markhaatina waxay u taagan yihiin Qorniinka Axdigii Hore iyo Axdiga Cusub.” Dagaalkii Weynaa, 267.

Daanyeel iyo Yooxanaa waa laba markhaati oo labaduba la silciyey, labaduba maxaabiis ahaan loo kaxaystay, labadabana la siiyey isla taxanaha taariikhda nebiyadeed inay qoraan, labaduba matalaya boqol iyo afar iyo afartan kun, labadubana ku noolaa wixii ka dambeeyey burburkii Yerusaaalem, labadubana calaamado u ah dhimasho iyo sarakicid, (Yooxanaa xagga saliidda karkaraysa, Daanyeelna xagga godka libaaxyada).

Daanyeel wuxuu tilmaamayaa muujin gaar ah oo ku saabsan dabeecadda Masiixa, wuxuuna taas ku sameeyaa labada aayadood ee waxyigu ugu yeedho “tiirka dhexe iyo aasaaska” kaniisadda Adventist-ka Maalinta Toddobaad. Labadaas aayadood waxay ahaayeen “dhagaxii gunaanadka,” dhagaxii ugu dambeeyey ee la dhigay aasaasyadii ay matalayeen hawlihii William Miller. Dhagaxa gunaanadku wuxuu la yimid fahamka meesha quduuska ah ee samada, sharciga Ilaah, Sabtida, xukunka baadhista, iyo saddexda malaa'igood ee Muujintii afar iyo tobnaad. Daanyeel waa bilowga kitaabka, Yooxanaa waa dhammaadkiisa.

Qoraalkii Yooxanaa wuxuu aqoonsan doonaa muujin ka mid ah dabeecadda Masiixa dhammaadka Adventism-ka. Bilowgii Israa'iil-ta casriga ah, Isagu wuxuu isu muujiyey sidii Tirsiiyaha Yaabka leh, Abuuraha wax kasta oo xisaabeed ah; dhammaadka Israa'iil-ta casriga ahna wuxuu isu muujinayaa sidii af-yaqaanka yaabka leh. Isagu waa Abuuraha wax kasta oo la xiriira afka, ha

ahaato qaab-dhismeedka afka, xeerarka naxwaha, erayada, iyo xataa xuruufta alifbeetada. Wuxuu abuuray isgaadhsiinta lagu fuliyo erayo, laguna maamulo xeerar naxweeed, ha ahaato mid qoran ama lagu hadlo, laguna qoro alifbeeto uu isagu naqshadeeyey; waxaas oo dhan ka sii sarreeyana—Isagu waa Erayga. Eraygaas ayuu ku beddelaa La’odikiyaanka indhoolayaasha ah ee aan diyaar ahayn oo uu ka dhigaa Filadelfiyaan quduus laga dhigay.

Quduus kaga dhig runtaada; eraygaagu waa run. Yooxanaa 17:17.

Ereyga loo turjumay “quduus ka dhig” waxay ka dhigan tahay in quduus laga dhigo. Boqolka iyo afartan iyo afarta kun waxay ahaan doonaan quduus, waxayna gaadhi doonaan xaaladdaas dabeecadeed iyadoo ku gaadhaya “runta,” ama waxaad odhan kartaa, “eraygiisa,” maxaa yeelay Ciise waa Erayga, isaguna waa runta.

Bilowgii waxaa jiray Ereyga, Ereygiina wuxuu la jiray Ilaah, Ereyguna wuxuu ahaa Ilaah. Isagu bilowgii wuxuu la jiray Ilaah. Wax walba isaga ayaa lagu sameeyey; oo isaga la’aantiisna waxba lama samayn oo la sameeyey. Yooxanaa 1:1–3.

Ogow in tani ay tahay waxii ugu horreeyey ee Yooxanaa ku qoray injiilkiisa. Dabcan waxay la jaanqaadaysaa waxii ugu horreeyey ee lagu qoray Bilowgii. Waxay ku kordhinaysaa markhaatifurka, iyadoo si ka sii cad u aqoonsanaysa waxa lagu sheegay Bilowgii cutubka koowaad.

Bilowgii Ilaah wuxuu abuuray samada iyo dhulka. Bilowgii 1:1.

Ereyga lagu turjumay “Ilaah” ee aayadda koowaad ku jirta waa jamac, sidaas darteedna tan iyo “bilowgii”ba waxa ay caddaynaysaa in Ilaah ka badan yahay hal. “Bilowgii” ee Injiilka Yooxanaa, Eraygu Ilaah buu la jiray, oo isaguna Ilaah buu ahaa. Erayguna wuxuu ahaa Abuuraha.

Ciise waa Erayga, oo isagu wuxuu soo saaray Baybalka isaga oo isu geeyey ilaahnimo iyo dadnimada—ilaahnimada oo uu matalayo Ruuxa Quduuska ah, iyo dadnimada oo ku jirta shakhsiyadda kuwii qoray erayadii ku jiray buugaagta loo dirayay kiniisadaha. Sidaas daraaddeed, Baybalku waa isu-geyn dadnimada iyo ilaahnimo sida Ciise yahay. Baybalku, in kasta oo ay ku lug lahaayeen dad jidh leh oo dhacay, waa quduus, ragga qalin ku duugayna iyaguna quduus bay ahaayeen.

Waxaan kaloo leenahay erayga sii wax sii sheegidda oo ka sii habsanaan badan; kaas oo aad wanaag ku samaysaan inaad dhegaysataan, sida iftiin ka ifaya meel gudcur ah, ilaa waagu ka baryo, oo xiddigta waaberigu ay qalbiyadiinna ka soo baxdo; idinkoo tan ugu horrayn garanaya, inaan wax sii sheegid ka mid ah Qorniinku ahayn mid tafsiir gaar ahaaneed leh. Waayo, wax sii sheegiddu waagii hore kuma iman doonista dadka, laakiin niman quduus ah oo xagga Ilaah ka yimid ayaa ku hadlay sidii Ruuxa Quduuska ahu u dhaqaajinayay. 2 Butros 1:19–21.

In kastoo nebiyadu ahaayeen rag quduus ah, haddana waxay ahaayeen weli dad dhacay, waayo kulligood way dembaabeen oo gaabiyey ammaanta Ilaah. Si kastaba ha ahaatee, Kitaabku waa isu-dar ilaahnimo iyo dadnimada, waana quduus, maxaa yeelay Erayga Ilaah wuxuu u yimid inuu noloshiisa iyo Eraygiisa qoranba ku muujiyo in dadnimada marka ay la midoobto ilaahnimada aanay

dembaabin. Waxa run ka ah Kitaabka ayaa run ka ah Masiixa, waayo isagu waa Kitaabka.

Ciise wuxuu isku qaaday jidh dembi leh, weligiisna dembi ma uu gelin; sidaas daraaddeedna wuxuu bixiyey tusaalaha muujinaya in bini-aadminimada marka ay la midoobto ilaahnimada aanay dembaabin.

“Qisada Beytlaxam waa mawduuc aan dhammaad lahayn. Dhexdeedana waxaa ku qarsoon ‘moolka hodantinimada xigmadda iyo aqoonta Ilaah.’ Rooma 11:33. Waxaannu la yaabnaa allabarigii Badbaadiyaha ee uu carshiga samada ugu beddelay qabaal, iyo wehelnimadii malaa’igta caabudaysa ugu beddelay xoolaha xerada. Kibirka iyo isku-filnaanta aadanuhu waxay istaagaan iyagoo lagu canaantay hortiisa. Hase ahaatee, tani waxay ahayd oo keliya bilowgii is-hoosaysiintiisii yaabka lahayd. Waxay ahaan lahayd bahdilid ku dhow aan xad lahayn in Wiilka Ilaah qaato dabeecadda aadanaha, xataa markii Aadan ku taagnaa daahirnimadiisii Ceeden. Laakiin Ciise wuxuu aqbalay bani-aadminimada markii jinsigu uu daciifiyey afar kun oo sannadood oo dembi ah. Sida ilmo kasta oo Aadan ka farcamayba, wuxuu aqbalay natiijooyinka ka dhashay hawlgalka sharciga weyn ee dhaxalka. Waxa natiijooyinkaas ahaayeen waxaa lagu muujiyey taariikhda awoowayaashiisii dunida. Wuxuu la yimid dhaxal caynkaas ah si uu ula qaybsado murugooyinkeenna iyo jirraabaadahayaga, oo uu noo siiyo tusaalaha nolol aan dembi lahayn.” The Desire of Ages, 48.

Ciise waa Erayga, oo labadaba Ciise iyo Kitaabkuba waa isu-geyn bani-aadminimo iyo ilaahnimo. Markii Ciise Kitaabka soo saaray qarniyo badan gudahood, wuxuu dhex dhigay Kitaabka xeerar si kuwa maqli doona ay u maqlaan. Xeerarka xukuma Kitaabka sidoo kale waa sifooyin ka mid ah dabeecaddiisa.

“Muujintii waxaa ku kulma oo ku dhammaada dhammaan kutubta Kitaabka Quduuska ah. Halkan waxaa ku jira dhammaystirka kitaabka Daanyeel.” Falimaha Rasuullada, 585.

Erayga “dhammaystir” waxay ka dhigan tahay in wax loo gaadhsiiyo kaamilnimo. Markhaatifurka Daanyeel wuxuu ku dhammaadaa Muujintii, taasoo ka dhigaysa markhaatifurka Daanyeel bilowga, Muujintana dhammaadka. Bilowga Muujintii ayaa lagu soo celiyaa dhammaadka Muujintii, oo aayadda koowaad ee cutubka koowaad ee Daanyeel waxaa ku jira dagaal u dhexeeya Israa’iilta muuqata iyo Baabuloonta muuqata, kaas oo Baabuloon ku guulaysato; laakiin gabagabada taariikhda tijaabada ee Daanyeel 11:45, 12:1; Baabuloonta ruuxiga ah waxay dagaal kula jirtaa Israa’iil ruuxi ah, ugu dambayntiina, Baabuloon way guul-darraysataa, Israa’iilkuna wuu adkaadaa. Sida Yooxanaa ku jira Muujintii oo kale, bilowga markhaatifurka Daanyeel wuxuu waafaqsan yahay dhammaadka markhaatifurkiisa. Haddaba, waa maxay runta?

Caqiiddo waa eray tilmaamaya waxa ay urur rumaystayaal ahi u fahmaan inay sax yihiin. Ujeeddadeeda ama adeegsigedu kuma koobna Kitaabka Quduuska ah ama Masiixiyadda. Waxa loogu yeedho Masiixiyadda gudaheeda, waxaa laga yaabaa inay jiraan “caqiidooyin” been ah oo ka badan kuwa runta ah; waayo Baabuloonta ruuxiga ah, baabanimadu, waa qafis ay ku jiraan haad kasta oo wasakh ah oo nacayb leh, haadkaasuna waxay matalaan shar, kaas oo kaniisaduhu ku sii hayaan oo ku qariyaan caqiidooyin been ah, sida in sharcigii la baabi’iyey. Laakiin waxaa jira caqiiddo run ah.

“Maskaxdii reer Berea laguma cidhiidhyin eex iyo cuqdad. Waxay diyaar u ahaayeen inay baadhaan runnimada caqiidooyinkii ay rasuulladu wacdiyeen. Baybalka ma ay baran xiise keliya aawadiis, ee waxay u baranayeen si ay u ogaadaan wixii laga qoray Masiixa la ballanqaaday. Maalin kasta waxay baadheen qoraalladii waxyiga lahaa, oo markay Qorniinka Qorniin la barbar dhigeen, malaa’igta jannadu garabkooda ayay joogeen, iyagoo maskaxdooda iftiiminaya oo qalbiyadoodana saamaynaya.”

“Meel kasta oo runta injiilka laga naadiyo, kuwa si daacad ah u doonaya inay sameeyaan waxa qumman waxaa lagu hoggaamiyaa baadhitaan dadaal leh oo Qorniinka ah. Haddii, dhacdooyinka gabagabada taariikhda dhulkan, kuwa loo naadiyo runaha imtixaanka ahi ay raaci lahaayeen tusaalaha reer Berea, iyagoo maalin kasta baadhaya Qorniinka oo barbar dhigaya Erayga Ilaah farriimaha loo keenay, maanta waxaa jiri lahaa tiro badan oo daacad u ah qawaaniinta sharciga Ilaah, halkii ay hadda ka jiraan kuwo isbarbar ahaan yar. Laakiin marka runaha Kitaabka Quduuska ah ee aan la jeclayn la soo bandhigo, kuwo badan way diidaan inay sameeyaan baadhitaankan. In kasta oo aanay awoodin inay beeniyaan waxbarista cad ee Qorniinka, haddana waxay muujiyaan ka-caga-jiidashada ugu weyn ee ku aaddan inay daraaseeyaan caddaymaha la hor dhigay. Qaar waxay u qaataan in xataa haddii waxbarisyadani runtii run yihiin, ay wax yar ku kala duwan tahay inay aqbalaan iyo in kale iftiinka cusub, oo waxay ku dhegganaadaan sheekooyin macaan oo cadowgu u adeegsado inuu nafaha ku marin habaabiyo. Sidaas ayaa maskaxdoodu qalad ugu indho beeshaa, oo waxay ka soocmaan samada.”

“Dhammaan waxaa lagu xukumi doonaa sida waafaqsan nuurka la siiyey. Rabbigu wuxuu diraa safiirradiisa isagoo wata farriin badbaado, kuwa maqla na wuxuu kula xisaabtami doonaa sida ay ula dhaqmaan erayada addoommadiisa. Kuwa si daacad ah runta u doonaya waxay baadhitaan taxaddar leh ku samayn doonaan, iyagoo ku eegaya iftiinka Erayga Ilaah, caqiidooyinka loo soo bandhigo.” Acts of the Apostles, 231, 232.

Waxaa jira “caqiidooyin” ah “runta injiilka,” waana in la baadho. Qaar ka mid ah, (haddii aanay dhammaantood ahayn) waa “runno tijaabo ah.” Sabtida waa run tijaabo ah oo si fudud loo fahmi karo. Waxaa jira caqiidooyin run ah iyo caqiidooyin been ah. Qaar ka mid ah caqiidooyinka runta ah waxay tijaabo u soo bandhigaan kuwa maqla. Waxaa kaloo jira nooc run ah oo loogu talagalay muddo cayiman. Runahan waxaa loo yaqaan “runta hadda jirta.”

“Waxaa jira runno qaali ah oo badan oo ku jira Erayga Ilaah, laakiin waa ‘runta haatan jirta’ ta ay adhigu hadda u baahan yihiin. Waxaan arkay khatarta ku jirta in rasuulladu ka leexdaan qodobbada muhiimka ah ee runta haatan jirta, oo ay ku dheeraadaan mawduucyo aan ku habboonayn inay adhiga mideeyaan oo nafta quduus ka dhigaan. Shayddaan halkan wuxuu ka faa’iidaysan doonaa fursad kasta oo suurtagal ah si uu dacwada u dhaawaco.”

“Laakiin mowduucyada noocaas ah sida meesha quduuska ah, marka lala xiriiriyo 2300-ka maalmood, amarrada Ilaah iyo rumaysadka Ciise, si buuxda ayay ugu habboon yihiin inay sharxaan dhaqdhaqaaqii Imaatinka ee hore oo ay muujiyaan waxa ay tahay mowqifkeenna haatan, xoojiyaan rumaysadka kuwa shakisan, oo ay siiyaan hubaal mustaqbalka ammaanta leh. Kuwaas, marar badan baan arkay, inay ahaayeen mowduucyada ugu waaweyn ee ay tahay in farriinwadaayaashu ku dheeraadaan.” Early Writings, 63.

Adventistu badanaa waxay tuducan u adeegsadaan inay kaga fogaadaan waxa uu dhab ahaantii sheegayo. Waxay ku doodaan in wax kasta oo ay tahay in lagu adkeeyo farriimaheena “runta wakhtigan taagan” ay yihiin meesha quduuska ah, 2300-ka maalmood, amarrada, iyo rumaysadka Ciise. Sheegashadan waxay u sameeyaan inay kaga fogaadaan waxa laga caddeeyey afartan mawduuc.

Ujeeddada afartan runood ee waaweyn waa in si “aad u qumman loogu talagalay inay sharxaan dhaqdhaqaaqii Advent-ka ee hore oo muujiyaan waxa ay tahay mowqifkeenna hadda, adkeeyaan rumaysadka kuwa shakisan, oo siiyaan hubaal mustaqbalkaas ammaanta leh.” Afartan caqiido ee runta hadda jirta waxaa loo habeeyey inay muujiyaan in bilowgii Adventism-ka (dhaqdhaqaaqii Advent-ka ee hore) uu tusaale u yahay dhammaadka Adventism-ka (mowqifkeenna hadda). Afartaas caqiido ee aasaasiga ah waxaa “si aad u qumman loogu talagalay” inay sharxaan mabda’ a ah in dhammaadka lagu tusaaleeyo bilowga. Sida ku cad tuducan waxyiga ah, tani waa “runta hadda jirta” ee “adhigu hadda u baahan yahay.”

Reer Binuu Israa’iil waa bilowgii Israa’iil, Israa’iilka casriguna waa dhammaadkii. Reer Binuu Israa’iilkii hore ee suugaan ahaan jiray waxay astaan u ahaayeen dadka Adventist-ka Maalinta Toddobaad laga bilaabo wakhtiga dhammaadka ee 1798 ilaa sharciga Axadda. Ka hor imaanshihii ugu horreeyey ee Masiixa, “runta haatan jirta” Yuhuuddu ma ay arkin, waayo waxay ahaayeen indhala’aan (La’odikiya), taas oo ka dhalatay ku-tiirsanaantooda caadooyinka iyo dhaqammada.

“Waxaan doonaynaa inaan fahanno wakhtiga aynu ku nool nahay. Si badh ah uma fahamsanin. Si badh ahna uguma qaadanno qalbiga. Qalbigaygu wuu igu gariiraa markaan ka fikiro cadowga aynu la kulmayno, iyo sida liidata ee aynu ugu diyaarsannahay inaan la kulanno. Dhibaatooyinkii reer binu Israa’iil, iyo mawqifkoodii wax yar ka hor imaatinkii ugu horreeyey ee Masiixa, ayaa marar badan hortayda la soo dhigay si loo muujiyo xaaladda dadka Ilaah ee waayo-aragnimadooda ka horraysa imaatinka labaad ee Masiixa—inuu cadowgu raadinayey fursad kasta oo uu ku xukumo maskaxda Yuhuudda, maantana uu doonayo inuu indho tirto maskaxda addoommada Ilaah, si aanay u awoodin inay gartaan runta qaaliga ah.” Selected Messages, buugga 2, 406.

Sida ku xusan tixraaceenna xigta, Yuhuuddu waxay ka indho beeleen “runta asalka ah ee Ilaah,” runtaas asalka ahna ee Yuhuudda waxay ahayd taariikh-dii samatabbixintii Masar laga soo bixiyey. Taariikhda samatabbixintaas ayaa ahayd runtii asalka ahayd ee iyaga u taallay; waxay ahayd runta lagu amray inay carruurtooda baraan qarniyadooda oo dhan. Way ku guuldarraysteen, sida Adventism-kuna u guuldarraystay. Si uu runta ugu soo bandhigo Yuhuuddii indhaha la’, Ciise wuxuu runta geliyey qaab-dhismeed.

“Waqtigii Badbaadiyaha, Yuhuuddu waxay si weyn ugu daboolen jawharadihii qaaliga ahaa ee runta qashin ka samaysan dhaqan-soojireen iyo sheekooyin mala-awaal ah, sidaas darteedna waxay noqotay wax aan suurtagal ahayn in runta laga sooco beenta. Badbaadiyuhu wuxuu u yimid inuu ka fogeeyo qashinka khuraafaadka iyo khaladaadka muddada dheer la haystay, iyo inuu jawharadaha ereyga Ilaah ku dhejiyo qaab-dhismeedka runta. Maxuu Badbaadiyuhu samayn lahaa haddii uu hadda noogu iman lahaa sida uu Yuhuudda ugu yimid? Wuxuu ku khasbanaan lahaa inuu qabto hawl la mid ah oo ah ka nadiifinta qashinka dhaqan-soojireenka

iyo xafladaha. Yuhuuddu aad bay u qasnaadeen markii uu hawshan sameeyey. Waxay ka indho beeleen runta asalka ah ee Ilaah, laakiin Masiixu mar kale ayuu muuqaalkeeda soo celiyey. Waa shaqadeenna inaan runaha qaaliga ah ee Ilaah ka xoraynno khuraafaadka iyo qaladka.”

“Runmooyin ammaano leh ayaa la aasay oo indhaha laga qariyey, waxaana lagu ka dhigay kuwo bilicdoodii luntay oo aan soo jiidasho lahayn qalad iyo khuraafaad aawadood. Ciise wuxuu muujiyaa nuurka Ilaah, wuxuuna soo saaraa iftiinka quruxda badan ee runta dhammaan ammaanteeda rabbaaniga ah. Maskaxaha kuwa daacadda ah waxaa ka buuxa yaab iyo qaddarin. Quluubtooduna waxay ku soo jiidmaan jacayl quduus ah xaggiisa, kaas oo soo bixiyey jawharadaha runta oo uu fahamkooda hor dhigay.

“Yuhuuddu qayb ka mid ah runta way garanayeen, oo qayb ka mid ah ereyga Ilaahna way bareen; laakiinse ma ay fahmin baaxadda fog ee sharciga Ilaah. Masiixu wuxuu xaaqay qashinkii dhaqanka, oo wuxuu muujiyey xuddunta dhabta ah iyo qalbiga ujeeddooyinka Ilaah. Markuu sidaas yeelay, waxay u cadhoodeen si ka baxsan xakamaynta. Waxay warar been ah ka faafiyeen magaalo ilaa magaalo iyagoo leh Masiixu wuxuu dumiyey shuqulkii Ilaah. Laakiinse intuu Ciise meesha ka saaray qaababkii hore, haddana wuxuu dib u soo celiyey runihii hore, isagoo ku meeleeeyey qaab-dhismeedka runta. Wuxuu isu waafajiyey oo isu xidhay, isagoo ka dhigay nidaam run ah oo dhammeystiran oo isu dheellitiran. Tanu waxay ahayd shaqadii Badbaadiyaheenna sameeyey; haddaba innagu maxaynu yeeli doonnaa? Miyaynaan la shaqaynayn Masiixa si waafaqsan? Miyaynu ku socon doonaa hadal-haynta? Miyaynu u oggolaan doonnaa mala-awaalladeenna inay naga qariyaan iftiinka Ilaah? Waa inaynu si feejigan u akhriinnaa, si faham lehna u dhegeysanna, oo kuwa kalena aan barnaa waxyaalihii aynu barannay. Waa inaynu had iyo goor u gaajaysanna kibista nolosha, had iyo goorna u doondoonnaa biyaha nool iyo barafka Lubnaan, si aynu dadka ugu hoggaamin karno biyaha nool ee qabow ee Isha runta.” Review and Herald, June 4, 1889.

Imaatinkiisii ugu horreeyey Ciise wuxuu “dib u soo celiyey runnihii hore, isaga oo ku meeleeeyey qaab-dhismeedka runta. Wuxuu isu waafajiyey oo isu xidhxidhay, isaga oo ka dhigay nidaam run ah oo dhammaystiran oo isu dheellitiran.” Ciise wuxuu adeegsaday taariikhdi bilowgii reer binu Israa’iiltii hore si uu dib ugu aasaaso runnihii hore, wuxuuna taas ku sameeyey isaga oo runahaas isu waafajinaya (mawduuc ahaan) oo isu xidhaya (is barbar socda, sadarba sadar ka korreeya). Wuxuu taas u sameeyey ujeeddada ah inuu Yuhuudda ka xoreeyo caadooyinkii iyo hiddooyinkii indhatiray. Taariikhdaasu waxay ahayd taariikhdi dhammaadka Israa’iilkii suugaaneed.

Adventism-ku wuxuu ku celcelinayaa taariikhdi dhammaadka Israa’iiltii qadiimiga ahayd, qaab-dhismeedka runta lagu dhex dejinayana si indha-la’aanta dhaqanka iyo caadadu keentay ee La’odikiya looga qaado waxaa hadda la fulinayaa sidii markii Masiixu ula macaamilay Yuhuudda. “Runihii hore” waa in lagu dhex dejiyaa “qaab-dhismeedka” runta, si xariiqyada waxsii-sheegidda loogu mideeyo xariiqyo kale oo waxsii-sheegid ah, “xariiq dul xariiq” iyagoo isbarbar socda, ujeeddaduna tahay in laga yaabo in La’odikiyaan laga xoreeyo indha-la’aantooda. Masiixu waa tusaalaheenna, wax kasta oo dhan.

Waxaa Kitaabka Quduuska ah ku jira runno loo aqoonsado caqiido ahaan, oo “waxaa jira runno badan oo yaab leh,” hase yeeshee sidoo kale waxaa jira “runta hadda jirta” taas oo ah “imtixaan u

ah dadka” “jiilka” nool marka runtaas la muujiyo. Sida wax sii sheegidda ku cad, tani waxay dhacdaa jiilka afraad ee Adventism-ka, oo “runta hadda jirta” “taas oo imtixaan u ah jiilkan” imtixaan uma ahayn jiilashii hore ee Adventism-ka.

“Qorniinka waxaa ku jira waxyaalo qaarkood oo ay adag tahay in la fahmo, kuwaas oo, sida ku cad hadalka Butros, kuwa aan wax baran oo aan degganayn ay qalloociyaan ilaa ay isu keenaan halaaggooda. Waxaa laga yaabaa in aynaan noloshan ku awoodin inaan sharaxno macnaha qayb kasta oo Qorniinka ka mid ah; hase yeeshee ma jiraan qodobbo aasaasi ah oo runta la taaban karo ah oo mugdi qarsoodi ah lagu dabooli doono. Marka wakhtigu yimaado, sida ku jirta qaddarinta Ilaah, in dunida lagu tijaabiyo runta wakhtigaas, maskaxaha waxaa kicin doona Ruuxiisa inay baadhaan Qorniinka, xataa iyagoo sooman oo tukanaya, ilaa xidhiidhba xidhiidhka ka dambeeya la baadho oo lagu mideeyo silsilad kaamil ah. Xaqiiq kasta oo si toos ah ula xidhiidha badbaadada nafaha waxaa loo caddayn doonaa si bayaan ah oo aan qofna ugu baahnayn inuu qaldo ama ku socdo gudcurka.”

“Sida aynu u soo raacnay silsiladda waxsii sheegidda, runta daahfuran ee wakhtigeenna si cad ayaa loo arkay oo loo sharraxay. Waxa nalagula xisaabtamayaa mudnaannada aynu ku raaxaysanno iyo iftiinka ku ifaya jidkeenna. Kuwii ku noolaa qarniyadii hore waxa lagula xisaabtamayay iftiinkii loo oggolaaday inuu ku ifo iyaga. Maskaxdooda waxaa lagu tababaray qodobbo kala duwan oo Qorniinka ka mid ah kuwaas oo imtixaan u ahaa. Laakiin ma ay fahmin runaha aynu fahamno. Mas’uul kama ay ahayn iftiinkii aanay haysan. Waxay haysteen Kitaabka Quduuska ah, sida aynu u haysanno; laakiin wakhtiga daahfurka runta gaarka ah ee la xidhiidha dhacdooyinka gabagabada taariikhda dunidan waa inta lagu jiro jiilasha ugu dambeeya ee ku noolaan doona dhulka.

“Runnooyin gaar ah ayaa loo waafajiyey duruufaha jiilashii sida ay u jireen. Runta wakhtigan taagan, oo imtixaan u ah dadka jiilkan, imtixaan uma ay ahayn dadka jiilashii hore fogaa. Haddii iftiinka hadda nagu ifaya ee ku saabsan Sabtida amarka afraad la siin lahaa jiilashii hore, Ilaah wuxuu iyaga kula xisaabtami lahaa iftiinkaas.” Testimonies, volume two, 692, 693.

Kuwa doonaya inay diidaan in taariikhda Adventism-ku leedahay afar fac, waxaan idiin tilmaamayaa Miisaskii Xabaquuq. Hab aad u fudud oo xaqiiqadan lagu fahmi karo waa in magaca La’odikiya uu ka dhigan yahay dad la xukumay. Bilowgii Adventism-ku wuxuu ku dhawaaqay furitaanka xukunka, dhammaadka Adventism-kuna wuxuu ku dhawaaqaa xidhitaanka xukunka. Xidhitaanka xukunku wuxuu ka dhacaa facyada saddexaad iyo afraad.

Waa inaad samaysan wax sanam xardhan ah, ama ekaansho wax kasta oo samada sare ku jira, ama dhulka hoose ku yaal, ama biyaha dhulka ka hooseeya ku jira; waa inaad iyaga u sujuudin, ama u adeegin; waayo, aniga Rabbiga Ilaahaaga ahu waxaan ahay Ilaah masayr badan, oo xumaanta aabbayaasha ku ciqaaba carruurta tan iyo farcanka saddexaad iyo kan afraad oo kuwa i neceb ah; oo naxariisna u muujiya kun kun kuwa i jecel oo amarradayda xajiya. Baxniintii 20:4–6.

Dhammaadka xukunka, jiilka ugu dambeeya ee Adventism-ka La’odikiyaanka ah (dad la xukumay) waa la xukumi doonaa, oo afka Rabbiga ayaa laga tufayaa, sidii reer binu Israa’iiltii hore loogu sameeyey markii Yerusaaalem la baabbi’iyey. Caqiidooyinka Kitaabiga ah waa runo; waxa kale oo

jira runooyin imtixaan ah, dabadeedna waxaa jira runta hadda joogta. Runta hadda joogta mar walba waa run imtixaan ah, hase yeeshee waxay si gaar ah u tilmaantaa run imtixaan ah oo loogu talagalay jiilka hadda nool. Hase ahaatee, xaqiiqadu waxay u badan tahay inay noqoto tan: run kasta oo ka timid Erayga Ilaah oo aynu dooranno inaynu diidno, waxay isla markiiba noqotay run imtixaan ah oo aynu ku fashilannay.

Ciise waa Erayga Ilaah, waana runta. Wuxuu Bilaatos u sheegay in sababta uu “u yimid” “dunida” ay ahayd inuu “runta u markhaati furo,” iyo in mid kasta oo codkiisa maqlaa “uu runta ka yahay.” Erayga “run” ee Bilaatos iyo Ciise ka hadleen wuxuu ka yimid eray Cibraani ah oo loo tarjumay “run,” kaas oo toddoba iyo labaatán jeer iyo boqol laga helayo Axdiga Hore. Eraygaas Cibraaniga ah (H571) waxaa loo tarjumaa erayo kala duwan oo Ingiriisi ah, laakiin sagaashan iyo laba jeer ayaa “run” loogu tarjumay Axdiga Hore. Waa mid ka mid ah erayadaas si qoto dheer u awood badan, heerar badan leh.

Ereyga loo tarjumay “runta” ee Axdigii Hore waxa uu ka kooban yahay saddex xaraf oo Cibraani ah; xarafaha Cibraaniguna mid kastaa wuxuu leeyahay qeexitaankiisa u gaarka ah, sidaas darteed ereyga ka samaysma xarafahaasi wuxuu isu geeyaa macnayaasha wadajirka ah ee xaraf kasta si uu u soo saaro macnaha ugu dambeeya ee ereyga. Ereyga “runta” waxa uu ka kooban yahay saddex xaraf oo Cibraani ah: xarafka ugu horreeya ee alifbeetada Cibraaniga, xaraf ku yaal bartamaha, iyo xarafka ugu dambeeya ee alifbeetada Cibraaniga. “Runta” ee Axdigii Hore waxa lagu metelaa xarafka ugu horreeya iyo xarafka ugu dambeeya ee alifbeetada, iyadoo uu xaraf ku yaal bartamaha!

Tani waa qeexidda “xeerka xusidda ugu horraysa” ee kitaabiga ah. Markii ugu horraysay ee mowduuc la soo bandhigo ayaa ah tixraaca ugu muhiimsan ee eraygaas, kaas oo ah iniin, waxana uu xanbaarsan yahay dhammaan hidde-sidaha lagama maarmaanka u ah inuu soo saaro sheekada oo dhan. Tixraaca labaad ee ugu muhiimsan ee “xeerka xusidda ugu horraysa” waa tixraaca ugu dambeeya, waayo halkaas ayaa dhammaan sheekooyinka ka soo baxa inta u dhexaysa bilowga iyo dhammaadka lagu wada xiraa. “Muujintii dhexdeeda ayaa dhammaan kutubta Kitaabka Quduuska ahi ku kulmaan kuna dhammaadaan,” Muujintuna waa kitaabka ugu dambeeya ee Kitaabka Quduuska ah.

Ereyga Cibraaniga ah ee “runta” ee aynu tixgelinayno waxa ay ku bilaabataa xarafka “Aleph,” xarafka saddex iyo tobnaadna waa “Mem,” halka xarafka laba iyo labaatanaad ee ugu dambeeyana uu yahay “Tav.” Dabcan, waxaa jira kala duwanaanshooyin kala geddisan oo ku jira macnayaasha xarafahani, taas oo ku xidhan afaqoonyahanka aad u laabato si uu qeexid uga bixiyo; hase yeeshee, qeexitaannada guud aad bay u iftiimin badan yihiin.

א (Aleph): Xarafka koowaad ee alifbeetada Cibraaniga, waxaana badanaa lala xidhiidhiyaa midnimada, wuxuuna metelaa Ilaahnimada iyo weligeednimada, isaga oo astaan u ah xidhiidhka ka dhexeeya Ilaah iyo uunka.

מ (Mem): Xarafka saddex iyo tobnaad ee alifbeetada Cibraaniga ah, badanaana waxa lala xidhiidhiyaa biyo.

n (Tav): Xarafka ugu dambeeya ee alifbeetada Cibraaniga, wuxuuna xambaarsan yahay macnaha “calaamad” ama “summad.” Badanaa waxa lala xiriiriyaa fikradda dhammaystirnaanta ama “shaabadda” abuurista. Cibraaniyaddii hore, xarafka Tav wuxuu lahaa qaabka iskutallaabta.

Ereyga Cibraaniga ah ee loo tarjumay “runta” oo aynu ka fiirsanaynaa waxa ay ka kooban tahay saddex xaraf, kuwaas oo wadajir u metela injiilka weligiis jira. Sidee? Tani si fudud ayaa loo garan karaa haddii aad fahamto in farriimaha saddexda malaa’igood ay yihiin injiilka weligiis jira. Waa la garan karaa, maxaa yeelay qeexitaannada saddexdan xaraf waxay metelaan farriinta saddexda malaa’igood.

Malaa’igii ugu horreeyay ee Muujintii afar iyo tobnaad wuxuu aqoonsanayaa injiilka weligiis jira, dabadeedna wuxuu dunida oo dhan ku amraa inay “Ilaah ka cabsato” oo ay isaga ammaanto iyagoo caabudaya Abuuraha. Qeexidda (Aleph), oo ah ka ugu horreeya saddexdaas xaraf, waa “Ilaaha Rabbaaniga ah ee weligiis jira, iyo isagoo ah Abuuraha aadanaha, Ilaaha ay tahay in dadku si xushmad leh uga cabsadaan oo u caabudaan.”

Alef wuxuu u taagan yahay farriintii malaa’igta kowaad.

Farriinta malaa’igta labaad waxay dadka uga yeedhaysaa inay ka soo baxaan Baabuloon, waxay calaamadisaa goorta Ruuxa Quduuska ah la daadshayo, waxayna aqoonsataa fallaaganimada Baabuloon. Qeexidda (Mem) waxay la xidhiidhaa biyo, (taas oo astaan u ah daadinta Ruuxa) waana xarafka saddex iyo tobnaad ee alifbeetada, tirada saddex iyo tobankuna waa astaan fallaagannimo; sidaas darteedna waxay aqoonsanaysaa Baabuloon. Mem waxay matalaysaa farriinta malaa’igta labaad.

Malaa’igta saddexaad waxay dadka uga digaysaa inay qaataan calaamadda bahalka, waxayna qeexaysaa laba qaybood oo caabudayaal ah iyo cadhada Ilaah. Macnaha (Tav) waa in ay u taagan tahay “calaamad,” (calaamadda bahalka) waxayna sidoo kale u taagan tahay shaabadda abuurista (shaabadda Ilaah). Xarafka laftiisu wuxuu u samaysan yahay sida iskutallaabta. Tav waxay u taagan tahay farriinta malaa’igta saddexaad.

“Waa maxay shaabadda Ilaaha nool, taas oo la saaro foodaha dadkiisa? Waa calaamad ay malaa’igtu akhrin karaan, laakiin aanay indhaha aadanuhu akhrin karin; waayo malaa’igta wax baabbi’isa waa inay aragtaa calaamaddan furashada. Maskaxda garashada leh waxay ku aragtay calaamadda iskutallaabta Kalbari wiilasha iyo gabdhaha Rabbiga korsaday. Dembiga xadgudubka sharciga Ilaah waa laga qaaday. Waxay xidhan yihiin dharka arooska, waxayna addeecsan yihiin oo aamin ugu yihiin amarrada Ilaah oo dhan.

“Rabbigu marmarsiin maayo kuwa runta garanaya haddii aanay hadal iyo camalba ku addeecin amarradiisa.” Maranatha, 243.

Ereyga Cibraaniga ah ee loo turjumay “run” waxay ka kooban tahay saddex xaraf oo mid kastaa leeyahay qeexitaankiisa u gaarka ah. Saddexdaas qeexitaan sidoo kale waa qeexitaannada farriimaha saddexda malaa’igood. Waxay kaloo yihiin qeexitaannada farriinta malaa’igta kowaad, waayo farriinta malaa’igta kowaad waxay ahayd farriintii bilowgii Adventism-ka, farriinta malaa’igta saddexaadna waa farriinta dhammaadka Adventism-ka. Maaddaama Ciise dhammaadka

ku muujiyo bilowga, malaa'igta kowaad waxay haysataa dhammaan calaamadaha jidka ee nebiyadeed ee farriinta malaa'igta saddexaad. Sidaas darteed, qeexitaannada saddexda xaraf ee Cibraaniga ahi waxay noqdaan astaamo aan keliya ahayn farriinta malaa'igta saddexaad, laakiin sidoo kale astaamo u ah farriinta malaa'igta kowaad.

Yooxanaa ku jira Muujintii waxaa loo sheegay inuu qoro waxyaalihii markaas jiray, isagoo sidaas yeelayana isla mar ahaantaana wuxuu qorayay waxyaalaha mustaqbalka jiri doona. Wuxuu diiwaangeliyey bilowgii si uu u muujiyo dhammaadka. Si aan madmadow ku jirin, toddobaad-maalinelyda Adventist-ka ah waxaa lagu wargeliyey inay daraaseeyaan oo ku dhawaaqaan farriinta Milleriyiinta, taas oo ah farriinta malaa'igta kowaad. Markaan daraasaynno oo ku dhawaaqno xaqiiqooyinkaas iyo taariikhdaas, waxaannu ku dhawaaqaynaa farriinta malaa'igta saddexaad, isla markaana ku celinaynaa taariikhdiisii malaa'igta kowaad.

“Ilaah farriin cusub nama siinayo. Waa in aynu ku dhawaaqnaa farriintii 1843 iyo 1844 naga soo saartay kaniisadaha kale.” Review and Herald, Janaayo 19, 1905.

“Dhammaan farriimihii la bixiyey intii u dhexeysay 1840–1844 waa in hadda loo dhigo si xoog leh oo miisaan leh, waayo waxaa jira dad badan oo lumiyey jihadoodii. Farriimaha waa in loo geeyaa dhammaan kaniisadaha.” Manuscript Releases, mugga 21, 437.

“Runta aan helnay sannadihii 1841, '42, '43, iyo '44 waa in hadda la barto oo la naadiyo.” Manuscript Releases, volume 15, 371.

“Digniintu way timid: Waa inaan sinaba loo oggolaan wax soo gala oo khalkhal geliya aasaaska iimaanka ee aynu ku dul dhisaynay tan iyo markii farriintu timid 1842, 1843, iyo 1844. Anigu farriintan waan ku jiray, oo tan iyo markaas waxaan dunida horteed uga taagnaa anigoo daacad u ah iftiinkii Ilaah ina siiyey. Ujeeddadeennu ma aha inaan cagahayaga ka qaadno madashii lagu saaray markii aynu maalinba maalinta ka dambaysa Rabbiga ku doondoonaaynay tukasho kulul, innagoo iftiin raadinayna. Miyaad moodaysaan inaan ka tegi karo iftiinkii Ilaah i siiyey? Waa inuu ahaadaa sida Dhagaxii Qarniyada. Wuxuu i hagayey tan iyo markii la i siiyey.” Review and Herald, April 14, 1903.

Farriinta malaa'igta kowaad iyo taariikhdiisii lagu soo bandhigay farriintaas waxay isbarbar dhigaan oo iftiiminayaan taariikhdeenna hadda jirta—iyadoo ay jiraan qaar ka mid ah digniinaha nebiyadeed. Labadaas taariikhoodba waxaa sidoo kale metela saddexda xaraf ee uu adeegsaday Af-yaqaanka Rabbaaniga ahi si uu u sameeyo erayga “run.” Eraygaas “run” ahina wuxuu metelaa injiilka weligiis ah.

Taariikhda Milleriyiinta ee bilowgii Adventism-ka waxay matalaysaa malaa'igtii kowaad, halka taariikhda dhammaadka Adventism-ka oo uu matalo malaa'igtii saddexaad ay yihiin taariikho isbarbar socda; hase yeeshee, waxay xambaarsan yihiin kala duwanaanshooyin qaarkood.

Malaa'igtii kowaad waxay ku dhawaaqdaa furitaanka xukunka, malaa'igtii saddexaadna waxay ku dhawaaqdaa xidhitaanka xukunka. Qaab-dhismeedka nebiyadeed ee taariikhda Adventism-ku ku furfurfurtay wuxuu si isku mid ah ugu egyahay taariikhdiisa bilowga iyo taariikhdiisa dhammaadka. Mid kasta oo ka mid ah labada darafba waxaa la muujin karaa inuu raaco saddexda tillaabo ee

saddexda malaa'igood marka ay taariikhda ku soo gaadhaan. Saddexdaas malaa'igoodna iyaguna waa saddexdaas xaraf. Sidaas daraaddeed, taxanaha nebiyadeed ee dhacdooyinka labada daraf ee Adventism-ku wuxuu ku dhisan yahay saddexda tillaabo ee saddexda malaa'igood, kuwaas oo ah calaamado-jid oo sidoo kale ay matalaan saddexdaas xaraf ee Cibraaniga ah ee sameeya ereyga “run.”

Alfa waa bilowga Adventism-ka, Oomega-na waa dhammaadka Adventism-ka, xarafka dhexda ku yaallana, isagoo ah xarafka saddex iyo tobnaad, sidaas ayuu ku tilmaamayaa fallaagada Adventism-ka tan iyo bilowgiisa ilaa dhammaadkiisa.

Waxaa nala barayaa halka jidka Ilaah ku yaal:

Jidkaagu, Ilaahow, wuxuu ku jiraa meesha quduuska ah; yaa ah Ilaah sidaas u weyn sida Ilaaheenna oo kale? Sabuuradii 77:13.

Quduuska dhexdeeda waxaynu ka helaynaa in jidka Ilaah uu yahay isla saddexda tallaabo ee la midka ah farriimaha saddexda malaa'igood. Barxadda gudaheeda cabsida Ilaah waxay qofka ku hoggaamisaa inuu qurbaan bixiyo oo helo xaqnimada lagu caddeeyo. Meesha Quduuska ah quduusnimaynta waxaa lagu metelaa nolosha salaadda oo uu metelo meesha fooxa, nolosha daraasadda oo ay metesho miiska kibista tasmada, iyo nolosha adeegga oo ay metelaan laambadaha. Meesha Ugu Quduusan waxay meteshaa xukunka. Marka aynu haysanno cabsida Ilaah sida lagu metelay farriinta malaa'igta kowaad, waxaynu raadinnaa xaqnimada lagu caddeeyo agta iskutallaabta, barxadda gudaheeda. Marka nala caddeeyo xaqnimada (laga dhigo kuwo xaq ah) waxaynu ku soconnaa cusaybka nolosha quduusnimaysan (koritaanka quduusnimada) sida ay u metesho Meesha Quduuska ahi. Meesha Quduuska ahi waxay meteshaa hawsha Masiixiga sida ay u fuliyeen Milleriyiintu intii lagu jiray farriinta malaa'igta labaad oo ay la socotay Qayladii Habeenbadhka. Annagoo la caddeeyey oo la quduusnimaysiiyey, waxaynu u diyaarsannahay xukunka uu metelo Meesha Ugu Quduusani. Saddex tallaabo oo quduuska ah, kuwaas oo waxyaalo kale ka mid ah metelaya saddex eray oo fiqi ahaaneed—xaqnimada lagu caddeeyo, quduusnimaynta, iyo ammaanaynta—kana sii metelaya farriimaha saddexda malaa'igood, dabcan sidoo kale metelaya farriinta malaa'igta kowaad, dabcan sidoo kalena metelaya saddexda xaraf ee loo adeegsado samaynta erayga “runta.”

Barxadda quduuska gudaheeda, waxaan ka helaynaa saddexda tallaabo oo dhan sidoo kale. Tallaabada koowaad ee loo galo quduuska waa inay muujisaa tallaabada ugu dambaysa ee quduuska, sida malaa'igta koowaad ay ula siman tahay malaa'igta saddexaad. Tallaabada koowaad ee barxadda ku taal waa gowraca qurbaanka, taas oo metelaysa xaqnimaynta. Tallaabada labaad waa berkedda dhaqidida, meesha dufanka (dembiga) laga saaro oo qurbaanka lagu nadiifiyo ka hor tallaabooyinka ugu dambeeya. Biyaha berkedda dhaqiddu waa sifo ka mid ah tallaabada labaad. Tallaabada saddexaad waa qurbaanka la gubo laftiisa, kaas oo ahaa astaan Masiixa iskutallaabta dusheeda, meesha xukunku ku dhammaaday. Saddexdaas tallaabo oo isla midka ahi waxay ku jiraan tallaabada koowaad ee quduuska, sida ay saddexdaas tallaabo oo isla midka ahi ugu jiraan farriinta malaa'igta koowaad. Mabda'a alfa iyo omega wuxuu ku dhex jiraa quduuska, sida uu ugu jiro farriimaha saddexda malaa'igood, sida uu ugu jiro xarfaha samaynta erayga “runta.”

Waxsii 2300-ka sano waxay leedahay isla qaab-dhismeedkaas. Waxsii sheegashadu waxay ku bilaabatay saddex amar, waxayna ku dhammaatay imaatinka farriinta malaa'igta saddexaad Oktoobar 22, 1844. Waxsii sheegashadu waxay soo bandhigaysaa shan khad oo waxsii sheegid ah, taariikhda bilowga waxsii sheegashada 2300-ka sano waxay matalaysaa taariikhda dhammaadka ee mid kasta oo ka mid ah shantaas waxsii sheegid. Bilowga iyo dhammaadka waxsii sheegashada dhamaystiran ee 2300-ka sano waxaa ku jira saddex amar, waxayna ku dhammaataa saddex farriimood.

Bilowgii waxsii sheegista ee 457 BC wuxuu dhacay wakhtiyo dhib badan, wuxuuna Yuhuudda u oggolaaday inay soo noqdaan oo ay dib u dhisaan macbudka iyo magaalada. Sida waafaqsan saadaasha, 49 sannadood dabadeed, ka dib hawshii lagu bilaabay 457 BC, waxaa lagu dhammeeyey wakhtiyo dhib badan. Bilowga 49-ka sannadood wuxuu tusaale u yahay dhammaadka 49-ka sannadood.

457 BC wuxuu calaamad u yahay bilowga waxsii sheegidda qeexaysa subkidda Masiixa markii la baabtiisay. Subkiddiisu waxay astaan u ahayd bilowga hawshiisii uu dadka isugu ururinayay si ay u noqdaan muwaadiniinta Yerusaleemta Cusub, ee aan ahayn tii Hore, sida ay reer binu Israa'iil hore loogu ururiyey inay dib u dhisaan Yerusaleemtii dhabta ahayd sanadkii 457 BC.

457 BC waxa kale oo ay calaamadisaa bilowga wax sii sheegidda qeexaysa goorta Masiixa la godbi lahaa. Sister White waxay taariikhda iskutallaabta la simaysaa Niyad-jabkii Weynaa ee Oktoobar 22, 1844, sidoo kalena waxay taariikhda gudubkii Badda Cas la simaysaa Niyad-jabkii Weynaa. Sannadkii 457 BC waxaa jiray niyad-jab astaan u ahaa niyad-jabkii Cibraaniyiinta ee Badda Cas, Niyad-jabkii Weynaa ee Adventist-yada, niyad-jabkii xertii ee iskutallaabta, iyo kii Cesraa ee 457 BC.

“Cesraa wuxuu filayay in tiro badan ay ku soo noqon doonto Yerusaleem, laakiin tiradii ka jawaabtay baaqii waxay ahayd mid niyad-jab leh u yar. Kuwo badan oo helay guryo iyo dhulal ma lahayn rabitaan ay ugu huraan hantidaas. Waxay jeclaayeen raaxo iyo degganaansho, waxayna aad ugu qanacsanaayeen inay sii joogaan. Tusaalahoodu wuxuu caqabad ku noqday kuwo kale oo haddii kale laga yaabo inay doorteen inay qaddarkooda la wadaagaan kuwa ku sii socday rumaysad.” Prophets and Kings, 612.

457 BC waxa kale oo ay calaamad u tahay bilowga wax sii sheegidda qeexaysa goorta Israa'iiltii hore Ilaah ka furi doono, oo injiilkana loo qaadi doono quruumaha, taas oo calaamadaynaysa dhammaadka wakhti tijaabo gaar ah oo 490 sannadood ah oo si khaas ah loogu asteeyey Israa'iiltii hore. Sidaas darteed, 457 BC waxay calaamad u tahay bilowga wakhtigooda tijaabada, halka 34 AD ay calaamad u tahay dhammaadka wakhtigooda tijaabada, iyada oo taasu tusaale u tahay in wakhtiga tijaabada ee Adventism-ku uu bilaabmay 1844 kuna dhammaado sharciga Axadda.

Waxa jira wax sii sheegidyo kale oo waqtiyeed oo gudaha ah oo ku jira wax sii sheegidda 2300-ka sano, hase ahaatee dhammaantood waxay xambaarsan yihiin astaanta Alfa iyo Oomeega. Bilowgoodu wuxuu sawir ka bixiyaa dhammaadkooda.

Waa muhiim in la ogaado in reer binu Israa'iilkii hore laga dhigay kuwii lagu aaminay sharciga Ilaah, halka reer binu Israa'iilkan casriga ah laga dhigay aanay ahayn oo keliya kuwii lagu aaminay sharcigiisa, balse sidoo kale kuwii lagu aaminay waxsii sheegyadiisa. Markii Rabbigu axdi la galay reer binu Israa'iilkii hore, wuxuu ka dhigay kuwii lagu aaminay Tobanka Amar sida loogu qoray laba loox oo dhagax ah. Markii uu axdi la galay reer binu Israa'iilkan casriga ah taariikhda Millerite-ka, wuxuu ka dhigay kuwii lagu aaminay eraygiisa nebiyadeed sida loogu muujiyey labada loox ee Xabaquuq, kuwaas oo ay metelayeen shaxannadii hormuudka ee 1843 iyo 1850. Bilowgii reer binu Israa'iilkii hore wuxuu tusaale u yahay bilowgii reer binu Israa'iilkan casriga ah.

“Rabbigu wuxuu u yeedhay dadkiisii reer binu Israa'iil, wuuna ka soocay dunida, si uu ugu aammibo ammaanad quduus ah. Wuxuu iyaga ka dhigay kuwa lagu xafido sharcigiisa; wuxuuna u qasdiyey in iyaga dhexdeeda lagu ilaaliyo aqoonta isaga ku saabsan oo dadka dhexdeeda lagu sii hayo. Iyaga dhexdooda iftiinka samadu wuxuu ka ifi lahaa meelaha mugdiga ah ee dhulka, waxaana la maqli lahaa cod dadka oo dhan ugu yeedhaya inay sanamyadooda ka soo noqdaan oo ay u adeegaan Ilaaha nool oo runta ah.”

“Hadday Cibraaniyiintu aamin ku ahaan lahaayeen ammaanhooda, waxay dunida ku ahaan lahaayeen quwad. Ilaah baa difaacooda ahaan lahaa, oo isagaa ka sarraysiin lahaa quruumaha kale oo dhan. Awooddiisa iyo runtiisa ayaa iyaga dhexdiisa lagu muujin lahaa, waxayna u soo bixi lahaayeen, iyagoo hoos jooga xukunkiisa xigmadda leh oo quduuska ah, iyagoo tusaale u ah sarraynta dowladnimadiisa marka loo eego nooc kasta oo sanamcaabudid ah. Laakiin axdigoodii Ilaah la galeen ma ay xajin. Waxay raaceen dhaqammadii sanamcaabudidaha ee quruumaha kale; oo halkii ay magaca Abuurahooda ammaan ku yeeli lahaayeen dhulka, waxay u keeneen quudhsasho.”

“Habase yeeshee qasdiga Ilaah waa inuu rumoobaa. Ogaanshaha doonistiisa waa in dunida la gaadhsiiyaa. Ilaah wuxuu gacanta dulmiga ku soo dejiyey dadkiisii, oo wuxuu iyaga addoommo ahaan ugu kala firdhiyey quruumaha dhexdooda. Dhibaataada dhexdeeda qaar badan oo iyaga ka mid ahi dembiyadoodii way ka toobad keeneen, oo Rabbiga ayay doondooneen. Sidaas awgeed, iyagoo ku kala firidhsanaa dalalka quruumaha aan Ilaah aqoon, waxay meel kasta ku faafiyeen aqoonta Ilaaha runta ah.”

“Maalintan, Ilaah wuxuu kaniisaddiisa ugu yeedhay, sida uu Israa'iil hore ugu yeedhay, inay dunida dhexdeeda u istaagto iftiin ahaan. Isagoo adeegsanaya faaska weyn ee runta,—farriimaha malaa'igta kowaad, labaad, iyo saddexaad,—wuxuu dad ka soocay kaniisadaha iyo dunidaba, si uu ugu soo dhoweeyo quduusnimo isaga qudhiisa. Wuxuu ka dhigay kaydiyayaasha sharcigiisa, wuxuuna u wakiishay iyaga runaha waaweyn ee wax sii sheegidda ee wakhtigan. Sida hadalladii quduuska ahaa ee loo dhiibay Israa'iil hore, kuwanu waa ammaanad quduus ah oo ay tahay in dunida lala wadaago.

“Waxsii sheegiddu waxay ku dhawaaqaysaa in malaa'igtii kowaad ay ogeysiiskeeda gaadhsiin doonto ‘quruun kasta, iyo qabiil kasta, iyo af kasta, iyo dad kasta.’ Digniinta malaa'igta saddexaad, oo ka mid ah isla farriintaas saddex-geesoodka ah, isla markaana ah farriinta wakhtigan, ma ahaan doonto mid ka baaxad yar. Calanka ay ku qoran yihiin, ‘Amarrada Ilaah iyo rumaysadka Ciise,’ waa in kor loo qaadaa. Awoodda farriimaha kowaad iyo labaad waa in

lagu xoojiyo tan saddexaad. Waxsii sheegiddu waxay u sawiraysaa iyada iyada oo lagu naadinayo cod weyn oo ay ku dhawaaqayso malaa'ig ku duulaysa cirka dhexdiisa, waxayna soo jiidan doontaa dareenka dunida.”

“Hanjabaadda ugu cabsida badan ee abid loo jeediyo dadka dhimanaya waxay ku jirtaa farriinta malaa'igta saddexaad. Taasu waa inay ahaataa dembi aad u daran oo soo dejinaya cadhada Ilaah iyadoo aan naxariis lagu darin. Laakiin dadka laguma dayn mugdi arrinkan muhiimka ah ku saabsan; digniinta ka geesta ah caabudidda bahalka iyo sanamkiisa waa in dunida la siiyaa ka hor imaatinka xukummada Ilaah, si ay kulligood u ogaadaan sababta xukummadu u dhacayaan, oo ay u helaan fursad ay kaga baxsadaan.” Signs of the Times, January 25, 1910.

Samayntii labada loox, iyada oo lagu gudanayo Xabaquuq cutubka labaad, waxay ahayd dhammaystirka dhowr waxsii-sheegid.

Waxaan istaagi doonaa meeshaydii waardiyeenimo, oo waxaan isku taagi doonaa munaaradda, oo waxaan fiirin doonaa si aan u arko waxa uu igu odhan doono, iyo waxa aan ku jawaabi doono marka lay canaanto. Markaasaa Rabbigu ii jawaabay, oo wuxuu yidhi, Qor muujintada, oo si cad ugu qor looxyada, si kii akhriyaa uu ula ordo. Waayo, muujintadu weli waxay u taal wakhti la goostay, laakiinse dhammaadka ayay ka hadli doontaa, oo been sheegi mayso; in kastoo ay raagto, sug iyada; waayo, hubaal way iman doontaa, mana raagi doonto.

Bal eeg, naftiisa kor loo qaadey ma aha mid qumman oo ku dhex jirta isaga; laakiinse kan xaqa ahu rumaysadkiisa ayuu ku noolaan doonaa. Xabaquuq 2:1–4.

Soo saariddii jaantuskii hormuudka ee 1843 iyo jaantuskii hormuudka ee 1850 labaduba waxay ahaayeen rumoobid wax sii sheegid ah. Barashada Miisaska Xabaquuq waxay arrintan u bixisaa caddayn ku filan. Laakiin tuducii ku jira Xabaquuq wuxuu ku darsanayaa qodob muhiim ah qodobkan dooddeena ku saabsan.

“Waxaan arkay in jaantuskii 1843 uu hagayay gacanta Rabbiga, iyo inaan la beddelin; in tirooyinku ahaayeen sidii uu isagu doonayay; in gacantiisu ay dul saarnayd oo ay qarisay qalad ku jiray qaar ka mid ah tirooyinka, si aan ninna u arki karin, ilaa gacantiisa laga qaaday.” Early Writings, 74, 75.

Kadib 1843, Rabbigu wuxuu faray in la sameeyo shax kale, hase yeeshee tii ugu horraysay (1843) aan wax laga beddelin, marka laga reebo waxyi lagu hago mooyaane.

“Waxaan arkay in runta si cad loogu muujiyo looxyada, in dhulka iyo waxa buuxiyaaba ay Rabbiga leeyihiin, iyo in aan wax kharash ah laga ceshan wixii lagama maarmaan u ah in taas si cad loo muujiyo. Waxaan arkay in shaxdii hore Rabbigu hagay, iyo in aan hal tiro oo ku taalna la beddelin marka laga reebo waxyi mooyaane. Waxaan arkay in tirooyinka shaxdu ay ahaayeen sida Ilaah doonayay in ay ahaadaan, iyo in gacantiisu saarnayd oo qarisay qalad ku jiray qaar ka mid ah tirooyinka, si aan ninna u arkin ilaa gacantiisa laga qaado.” Spalding and Magan, 2.

Intii ay la degganayd Walaal Nichols (kii sameeyey shaxda 1850), wakhtigii uu sameynayey shaxdaas, Walaal White waxay tidhi waxay Kitaabka Quduuska ah ku aragtay shaxda 1850.

“Waxaan arkay in Ilaah ku jiray daabacaadda shaxda uu sameeyey Walaal Nichols. Waxaan arkay in Kitaabka Quduuska ah ay ku jirtay wax sii sheegid ku saabsan shaxdan, oo haddii shaxdani loo qorsheeyey dadka Ilaah, haddii ay ku filan tahay mid, waxay ku filan tahay mid kale sidoo kale, oo haddii mid u baahday shax cusub oo lagu sawiray cabbir ka weyn, dhammaantoodna sidaas oo kale ayay ugu baahan yihiin.” Manuscript Releases, mugga 13, 359.

Xabaquuq waxaa la amray, “Aragtida qor, oo looxyada si cad ugu qor.” Labadii loox ee Xabaquuq waxay ahaayeen astaanta axdiga Ilaah la galay Adventism-ka markii uu ka dhigay kaydiyeyasha waxsii sheegyadiisa, sida uu yeelay markii uu axdi la galay reer binu Israa’iil hore oo uu siiyey labadii loox ee sharciga iyo masuuliyadda ah inay noqdaan kaydiyeyasha sharciga. Laakiin Xabaquuq wuxuu tilmaamayaa laba qaybood oo caabudayaal ah marka la eego looxyada loo baahnaa inay aragtida caddeeyaan. Qayb ka mid ah waa tan “nafteedu kor isu qaadday” oo “aan qummanayn,” qaybta kalena waa kuwa lagu garto “kuwa xaqa ah” oo “rumaysadkiisa ku noolaan doona.”

Macnaha guud ee Xabaquuq wuxuu caddaynayaa in kuwa la xaq ka dhigay ay ku nool yihiin rumaysad ku salaysan Erayga nebinnimada, sida ay u metelaan labada loox, sidaas daraaddeedna kuwa aan la xaq ka dhigin ay diideen bilowgii Adventism-ka. Qodobka aan doonayo inaan caddeeyo wuxuu ku salaysan yahay tuduc aynu waqti ka hor ka fiirsannay. Wuxuu u qoran yahay:

“Laakiin mawduucyo sida meesha quduuska ah, oo la xiriira 2300-ka maalmood, amarrada Ilaah iyo iimaanka Ciise, ayaa si buuxda ugu habboon inay sharxaan dhaqdhaqaaqii imaatinka ee hore oo ay muujiyaan waxa mowqifkeenna hadda yahay, xoojiyaan rumaysadka kuwa shakisan, oo ay hubaal ka dhigaan mustaqbalka ammaanta leh. Kuwan, waxaan marar badan arkay, waxay ahaayeen mawduucyada ugu waaweyn ee ay farriinwadayaashu ku sii dul nagaadaan.” Early Writings, 63.

Waxa aynu imminka dib u eegnay afartan xaqiiqo oo dhan; meesha quduuska ah, 2300-ka maalmood, amarrada Ilaah, iyo rumaysadka Ciise. Afartan xaqiiqo oo dhan waxa aynu gelinnay qaab-dhismeedka runta ee “si qumman loogu talagalay in uu sharxo dhaqdhaqaaqii Advent-ka ee hore oo muujiyo waxa mowqifkeenna haatan yahay.” Qaab-dhismeedkaas waa “xeerka xusidda kowaad,” waa summadda Alfa iyo Oomega, waana qaab-dhismeedka runta, waayo erayga “run” waxa ku jira isla summaddii qudheeda ee afartaas xaqiiqo oo dhan ee loo aqoonsaday “runta wakhtigan” taas oo loo dejiyey in ay sharaxdo bilowgii Adventism-ka.

Haddii aan wax kale jirinba, tani waxay ka dhigan tahay in erayga loo tarjumay “runta” ee aynu ka fiirsanayno uu yahay qaab-dhismeedka injiilka weligiis ah, waana qaab-dhismeedka farriinta digniinta ugu dambaysa, waana qaab-dhismeedka farriinta malaa’igta saddexaad, waana qayb weyn oo ka mid ah Muujintii Ciise Masiix.

Farriinta digniinta ee ugu dambaysa, oo lagu matalay Muujintii Ciise Masiix sida ku qoran saddexda aayadood ee ugu horreeya ee Muujintii cutubka kowaad, ayaa mar labaad looga

markhaati kacayaa dhammaadka Muujintii. Dhammaadka Muujintii wuxuu markhaati ka bixinayaa aayadaha ugu horreeya ee Axdiga Hore iyo sidoo kale aayadaha ugu dambeeya ee Axdiga Hore. Afartaas tixraac ayaa laga soo dheehan karaa, marka la adeegsado qaanuunka rabbaaniga ah ee ah in xariiqda nebiyadeed la dul saaro xariiq nebiyadeed kale, in farriinta digniinta ee ugu dambaysaa ay khusaysa xiriirka Abuuraha la leeyahay makhluuqiisa. Waxay khusaysaa awooddiisa wax-abuurka. Waxay khusaysaa sida awooddiisa wax-abuurka loogu gudbiyo kaniisaddiisa. Waxay khusaysaa sifada Ilaahnimada ee aqoonsiisa dhammaadka bilowga. Waa farriin imanaysa wax yar ka hor xidhitaanka wakhtiga imtixaanka, iyo wax ka sii badan. Marka si wadajir ah loo eego, waxay ku saabsan tahay awoodda wax-abuurka ee Ilaah! Xuska ugu horreeya ee awooddiisa wax-abuurkana wuxuu ku yaal bilowga Bilowgii cutubka kowaad, laga bilaabo aayadda koowaad ilaa cutubka labaad aayadda saddexaad.

Bilowgii Ilaah wuxuu abuuray samada iyo dhulka. Dhulkuna wuxuu ahaa bilaa qaab oo madhan; gudcurkuna wuxuu dul saarnaa oogada gunta dheer. Ruuxa Ilaahna wuxuu ku dul socday oogada biyaha.

Oo Ilaah wuxuu yidhi, Iftiin ha ahaado; markaasaa iftiin noqday. Oo Ilaah wuxuu arkay in iftiinku wanaagsan yahay; markaasaa Ilaah iftiinka gudcurka ka soocay. Oo Ilaah iftiinka wuxuu u bixiyey Maalin, gudcurkiina wuxuu u bixiyey Habeen. Oo fiidkii iyo subaxdii waxay ahaayeen maalintii kowaad.

Oo Ilaah wuxuu yidhi, Ha jiro samada bannaan oo dhexda biyaha ku taalla, oo ha kala soocdo biyaha iyo biyaha. Oo Ilaah wuxuu sameeyey samada bannaan, oo kala soocay biyihii samada bannaan ka hooseeyey iyo biyihii samada bannaan ka sarreeyey; wayna noqotay taas. Oo Ilaah samada bannaan wuxuu u bixiyey Cir. Fiidkiina iyo subixii waxay ahaayeen maalintii labaad.

Markaasaa Ilaah yidhi, Biyaha samada ka hooseeya meel qudha ha isugu urureen, oo berrigu ha muuqdo; wayna noqotay sidaas. Ilaahna berriga wuxuu u bixiyey Dhul; biyihii isugu ururayna wuxuu u bixiyey Badaha; oo Ilaahna wuxuu arkay inay wanaagsan tahay. Markaasaa Ilaah yidhi, Dhulku ha soo bixiyo caws, geedo yaryar oo abuur dhala, iyo geedo midho dhala oo midho u soo saara noocooda, oo abuurkoodu ku jiro iyaga dhexdooda, oo dhulka korkiisa ku yaal; wayna noqotay sidaas. Dhulkiina wuxuu soo bixiyey caws, iyo geedo yaryar oo abuur dhala noocooda, iyo geedo midho dhala, oo abuurkoodu ku jiro iyaga dhexdooda, noocooda; oo Ilaahna wuxuu arkay inay wanaagsan tahay. Waxaa jiray fiid iyo subax, oo kaasu wuxuu ahaa maalintii saddexaad.

Oo Ilaah wuxuu yidhi, Ha ahaadeen iftiinno ku jira bannaanka samada si ay u kala soocaan maalinta iyo habeenka; oo ha ahaadeen calaamooyin, iyo xilliyo, iyo maalmo, iyo sannado; oo ha ahaadeen iftiinno ku jira bannaanka samada si ay iftiin ugu bixiyaan dhulka; oo sidaas bay noqotay. Oo Ilaah wuxuu sameeyey laba iftiin oo waaweyn; iftiinka weyn inuu xukumo maalinta, iyo iftiinka yar inuu xukumo habeenka; xiddigahana wuu sameeyey. Oo Ilaah wuxuu ku dhigay bannaanka samada si ay iftiin ugu bixiyaan dhulka, oo ay u xukumaan maalinta iyo habeenka, oo ay iftiinka uga soocaan gudcurka; oo Ilaahna wuxuu arkay inay wanaagsan tahay. Oo fiidkii iyo subaxdii waxay ahaayeen maalintii afraad.

Oo Ilaah wuxuu yidhi, Biyuhu ha soo saareen si badan xayawaan nool oo dhaqaaqa, iyo haad ku duula dhulka korkiisa bannaanada samada. Oo Ilaah wuxuu abuuray nibiriyada waaweyn, iyo xayawaan kasta oo nool oo dhaqaaqa, oo biyuhu si badan u soo saareen sida noocyadooda, iyo haad kasta oo baalal leh sida noociisa; oo Ilaahna wuxuu arkay inay wanaagsan tahay. Oo Ilaahna wuu barakeeyey iyaga, isagoo leh, Tarmo, oo bata, oo ka buuxsama biyaha badaha, oo haadkuna ha ku bato dhulka. Oo fiidkii iyo subaxdiina waxay ahaayeen maalintii shanaad.

Oo Ilaahna wuxuu yidhi, Dhulku ha soo bixiyo noolaha caynkiisa, xoolaha la dhaqdo, iyo waxa gurguurta, iyo dugaagga dhulka caynkiisa; wayna noqotay sidaas. Oo Ilaah wuxuu sameeyey dugaagga dhulka caynkiisa, iyo xoolaha la dhaqdo caynkooda, iyo wax kasta oo dhulka ku gurguurta caynkiisa; Ilaahna wuxuu arkay in taasu wanaagsan tahay. Oo Ilaah wuxuu yidhi, Aynu dadka ka samayno suuraddeenna, ekaanshaheenna ka dib; oo ha u taliyaan kalluunka badda, iyo haadka cirka, iyo xoolaha la dhaqdo, iyo dhulka oo dhan, iyo wax kasta oo gurguurta oo dhulka ku gurguurta. Sidaas daraaddeed Ilaah wuxuu dadka ku abuuray suuraddiisa; suuradda Ilaah ayuu ku abuuray isaga; lab iyo dheddig ayuu ku abuuray iyaga. Oo Ilaah wuu barakeeyey iyaga, Ilaahna wuxuu ku yidhi, Tarmo, oo tarma, oo dhulka buuxiya, oo ka adkaada; oo u taliya kalluunka badda, iyo haadka cirka, iyo wax kasta oo nool oo dhulka ku socda. Oo Ilaah wuxuu yidhi, Bal eega, waxaan idin siiyey geed kasta oo yaryar oo iniin dhal ah, oo yaal dhulka dushiisa oo dhan, iyo geed kasta oo ay ku jirto midhaha geed iniin dhal ah; idinka cunto bay idiin ahaan doonaan. Oo dugaag kasta oo dhulka jooga, iyo haad kasta oo cirka jooga, iyo wax kasta oo dhulka ku gurguurta oo naf leh, waxaan cunto ahaan u siiyey geed kasta oo cagaaran; wayna noqotay sidaas. Ilaahna wuxuu arkay wax kasta oo uu sameeyey, oo bal eeg, aad bay u wanaagsanaayeen. Waxaa jiray fiid iyo waxaa jiray subax, maalintii lixaad. Sidaas ayaa samooyinka iyo dhulku u dhammaadeen, iyo ciidankoodii oo dhan. Oo maalintii toddobaad Ilaah wuxuu dhammeeyey shuqulkiisii uu sameeyey; oo maalintii toddobaad ayuu ka nastay shuqulkiisii oo dhan oo uu sameeyey. Ilaahna maalintii toddobaad wuu barakeeyey, wuuna quduus ka dhigay, maxaa yeelay, dhexdeeda ayuu kaga nastay shuqulkiisii oo dhan oo Ilaah abuuray oo sameeyey. Bilowgii 1:1–2:3.

Aayadihii hore waxay matalaan markhaatifurka oo dhan ee uunka, iyagoo adkaynaya in hadalka Ilaah leeyahay awood abuuris.

Dadka dhulka oo dhammu Rabbiga ha ka cabsadeen; dadka dunida deggan oo dhammuna isaga ha ka yaabeen. Waayo, isagu wuu hadlay, oo wax walbana way noqdeen; isagu wuu amray, oo way sii taagnaadeen. Sabuurradii 33:8, 9.

Awooddii wax-abuurka ah ee dunida sameeyey ayaa Masiixu u adeegsadaa inuu dadka beddelo.

Awoodda abuurista ee dunidyada ugu yeedhay jiritaan waxay ku jirtaa ereyga Ilaah. Ereyganu wuxuu gudbiyaa xoog; wuxuu dhalaa nolol. Amar kastaa waa ballan; marka doonista lagu aqbalo oo nafta lagu soo dhoweeyo, wuxuu la yimaadaa nolosha Kan Aan Xadidnayn. Wuxuu beddelaa dabeecadda, oo naftana mar kale ayuu ku abuuraa suuradda Ilaah.

“Nolosha sidaas loo bixiyeyna si la mid ah ayaa loo sii hayaa. ‘Qofku kuma noolaan doono kibis oo keliya, laakiinse wuxuu ku noolaan doonaa eray kasta oo afka Ilaah ka soo baxa’ (Matthew 4:4).” Education, 126.

Muujintii Ciise Masiix waxay adkaynaysaa sida Erayga Ilaah loogu gudbiyo dadka. Wuxuu ka yimaadaa Aabbaha, wuxuu u yimaadaa Wiilka, markaas malaa'ig, dabadeed nebi qorta oo u dira kaniisadaha. Habka isgaadhsiineed ee lagu dhigay bilowga iyo dhammaadka kitaabka Muujintii waxaa kaloo lagu sawiray sallaanii Yacquub oo malaa'igtu ku korayaan kuna soo degayaan sallaanka. Waxaa lagu sawiray tuubooyinkii dahabka ahaa ee Sekaryaah oo saliidda geeya meesha quduuska ah. Habka isgaadhsiinta ee u dhexeeya Ilaah iyo dadka waa mawduuc ka mid ah waxsii sheegidda Kitaabka Quduuska ah, farriinta la dirayana waxay sidataa awooddii wax-abuurka ee samaysay koonka. Habka isgaadhsiinta ee cutubka koowaad ee Muujintii, waa in la fahmo in farriinta loo soo dhiibay kaniisadaha ay ku jirto awoodda ay ku beddeli karto qof La'odikiya ah una rogi karto Filadelfiyaan.

Haddaynu ha ka fiirsanno bilowga ama dhammaadka Axdigii Hore ama Axdiga Cusub, waa isla farriintii. Ilaah wuxuu gudbinayaa farriinta digniinta ugu dambaysa, oo waxay xambaarsan tahay xoogga abuurka ee Ilaah haddii la maqlo oo la dhawro kuwa maqla. Farriinta tan fulinaysa waxaa lagu dejiyey qaab-dhismeedka rabbaaniga ah ee Alfa iyo Oomeega. Bilowga, dhexda, iyo dhammaadka. Saddexda xaraf ee Cibraaniga ah ee isu taga si ay u sameeyaan erayga “runta” waa injiilka weligiis ah, xarfahaas iyo macnahooda, iyo erayga ay soo saaraan marka la isu geeyo, waxay astaan u yihiin mabda'a iyo sidoo kale Kan ah Alfa iyo Oomeega. Waxay adkaynaysaa xooggiisa abuurka. Saddexda eray ee ugu dambeeya ee qisada abuurista, mid kastaba wuxuu ku bilaabmaa saddexdaas xaraf, sida ay u kala horreeyaan ee ka kooban erayga “runta.”

Saddexda eray ee ah dhammaadka qisada abuurista waxay ka bilaabmaan saddexda xaraf oo marka la isu geeyo sameeya erayga “runta.” Saddexda eray ee ugu dambeeya aayaddu waxay u kala bilaabmaan xarfaha א (Aleph), מ (Mem), iyo נ (Tav) siday u kala horreeyaan. Saddexdaas eray waxaa loo tarjumaa “Ilaah,” “abuuray,” iyo “sameeyey.” Saddexdan eray, oo mid kastaa ku bilaabmo xarfaha א (Aleph), מ (Mem), iyo נ (Tav) sida ay u kala horreeyaan, waxay sii adkeeyaan dhammaystirnaanta iyo nidaamsanaanta qisada abuurista. Hannaankan ayaa faalleeyayaasha Yuhuuddu xuseen inuu yahay astaan luqadeed xiise leh oo ku jirta qoraalka Cibraaniga.

Sheekada abuuristu waxay ku bilaabataa erayadan “bilowgii,” waxayna ku dhammaataa saddex eray oo metelaya Alfa iyo Oomeega, bilowga iyo dhammaadka, kan ugu horreeya iyo kan ugu dambeeya. Awoodda abuurista ee lagu muujiyey maragga Bilowgii waxay ku bilaabataa oo ku dhammaataa saxiixa Af-yaqaanka yaabka leh.

Waxa nebi Yooxanaa adkeeyey waxay ahayd in bilowga wax uu tusaale u yahay dhammaadka waxaas; sidaas darteed, markuu qorayey wixii markaas jiray, isla mar ahaantaana wuxuu qorayey wixii jiri lahaa.

Farriinta ugu dambaysa ee digniinta Eliiyaah, sida loogu matalay dhammaadka Axdigii Hore, waxay tilmaamaysaa isla mabda'a nebiyadeed, iyada oo ku jirta duruufaha qalalaasaha sharciga Axadda iyo toddobada belaayo ee ugu dambaysa ee soo dhowaanaya.

“Xeerka xusitaanka ugu horreeya” iyo wax kasta oo uu metelayo oo dhan waa “qaab-dhismeedka” ay tahay in “runta taagan” lagu dhex dhigo. Qaab-dhismeedkaasina waa “xeerka xusitaanka ugu horreeya,” kaas oo sidoo kale ah mid ka mid ah sifaatka Ilaah.

Buugga Daanyeel oo matalaya bilowgii Adventism-ka iyo buugga Muujintii oo matalaya dhammaadka Adventism-ka, waxaan ka helaynaa isbarbar-yaacyo yaab leh marka aynu ku eegno mabda'a ah in kan ugu horreeya uu kan ugu dambeeya sawiro. Buugga Daanyeel wuxuu soo bandhigayaa sifo ka mid ah Ciise marka uu adeegsado magaca Palmoonii, oo macnihiisu yahay tiriyaha yaabka leh ee waxyaalaha qarsoon. Daanyeel sidoo kale wuxuu Ciise u soo bandhigayaa sidii Mikaa'iil oo ah malaa'igta sare. Yooxanaa waxaa loo adeegsaday inuu sameeyo isla wixii Daanyeel sameeyey, wuxuuna tilmaamayaa, ma aha sayidka xisaabta, ama hoggaamiyaha malaa'igaha, balse sayidka afka. Marka aynu Ciise u tixgelinno inuu yahay sayidka alifbeetada, waa inaynu tixgelinno Sabuurrada 119, oo ah cutubka ugu dheer Kitaabka Quduuska ah.

Sabuurrada 119 waa gabay xaraf-raac ah oo alifbeeto ku dhisan, taas oo micnaheedu yahay in xarfaha ugu horreeya ee koox kasta oo ka kooban siddeed aayadood ay ku bilaabmaan isla xarafkaas. Alifbeetada Cibraaniga waxay ka kooban tahay laba iyo labaatan xaraf, sidaas darteedna waxaa jira laba iyo labaatan qaybood oo min siddeed aayadood ah. Qayb kastaa waxay ku bilaabataa xarfka alifbeetada sida ay u kala horreeyaan, dabadeedna mid kasta oo ka mid ah siddeedda aayadood ee xarafkaas loo qoondeeyey wuxuu ku bilaabmaa isla xarafkaas. Xaraf kasta waxaa loo leeyahay siddeed aayadood; sidaas awgeed siddeed aayadood oo lagu dhufatay laba iyo labaatan xaraf ee alifbeetada Cibraaniga waxay isu dhigaan boqol iyo lix iyo toddobaatan sadar. Sabuurku wuxuu adkaynayaa addeecidda Ilaah, oo ah Ilaah nidaam leh (sidaas darteedna qaab-dhismeedka xaraf-raaca ah), ee aan ahayn Ilaah fowdo ah.

Mawduuc kale oo caan ka ah Sabuurka 119 waa runta qotada dheer ee ah in Erayga Ilaah uu wax walba ku filan yahay. Waxaa Sabuurkan dhexdiisa ku jira siddeed eray oo kala duwan oo tilmaamaya Erayga Ilaah: sharciga, markhaatifurka, qaynuunnada, qawaaniinta, amarrada, xukumada, erayga, iyo xeerarka. Ku dhowaad aayad kasta, Erayga Ilaah waa lagu xusaa. Sabuurka 119 ma xaqiijinayo oo keliya dabeecadda Qorniinka, laakiin wuxuu kaloo xaqiijinayaa in Erayga Ilaah uu ka tarjumayo dabeecadda Ilaah qudhiisa. U fiirso sifooyinkan Ilaah ee lagu soo bandhigay Sabuurka 119:

1. Xaqnimo (aayadaha 7, 62, 75, 106, 123, 138, 144, 160, 164, 172)
2. Aaminnimo (aayadda 42)
3. Run-sheegnimo (aayadaha 43, 142, 151, 160)
4. Daacadnimo (aayadda 86)
5. Aan-beddelnaanta (aayadda 89)
6. Waaridda (aayadaha 90, 152)
7. Iftiin (aayadda 105)
8. Daahirsanaan (aayadda 140)

Sabuurku wuxuu ku furmayaa laba hambalyo. “Waxaa barakaysan” kuwa jidkoodu aan ceeb lahayn, oo u socda sida sharciga Ilaah qabo, oo xajiya qaynuunnadiisa, oo isaga ku doondoona qalbigooda oo dhan. Kuwanu waa casharrada inoo yaal annaga ee ku jira Sabuurkan weyn. Erayga Ilaah waa ku filan yahay inuu inaga dhigo kuwo xigmad leh, ina tababaro xagga xaqnimada, oo

inoo qalabeeyo shuqul kasta oo wanaagsan (2 Timoteyos 3:15–17).

Dabcan, Sabuurka 119 waa qayb ka mid ah mawduuc si weyn aan weli loogu xallin dunida diinta. Waxay la xiriirtaa aayadda ay tahay aayadda dhexe ee Kitaabka Quduuska ah iyo cutubka ay tahay cutubka dhexe ee Kitaabka Quduuska ah. Haddii aad internetka ka baadho, waxaad heli doontaa doodaha kala duwan ee ku qotoma Kitaabka aad isticmaalayso iyo wixii la mid ah. Dhibaataada ka jirta mawqif kasta oo dooddaas ku jira waa in qeexidda dhexda Kitaabka Quduuska ah, ha ahaato aayad ama cutub, ay tahay in uu qeexo Qoraaga Kitaabka, ee aanay qeexin ardayga ama naqdiyaha bini'aadamka ah ee Kitaabka.

Kitaabku wuxuu ina barayaa in wax kasta ay leeyihiin bilow iyo dhammaad. Wax walba waxaa u yaal xilli u gaar ah.

Wax walba waxay leeyihiin xilli, oo ujeeddo kasta oo samada ka hooseysaana waxay leedahay waqti: Waqti la dhasho, iyo waqti la dhinto; waqti wax lagu beero, iyo waqti lagu rujiyo wixii la beeray. Wacdiyahii 3:1, 2.

Waxaa jira wakhti la dhasho iyo wakhti la dhinto, hase ahaatee waxaa kale oo jira nolosha ka dhacda dhexda bilowga iyo dhammaadka nolosheena. Dhalashadu waa daqiiqad gaaban oo waqti ah, sidaas oo kale ayayna dhimashadu tahay. Noloshu waa dhexda, badanaana waxay leedahay taariikh aad uga badan tan la xidhiidha wakhtiga aynu dhalanno iyo wakhtiga aynu dhimanno.

Dhexda ku jirta “xeerka xusidda ugu horraysa” guud ahaan waxay leedahay marag aad uga badan kan bilowga iyo kan dhammaadka. In la raadiyo aayad keliya ama cutub keliya oo Kitaabka Quduuska ah ku jira, dabadeedna lagu qeexo inuu yahay dhexdu, waxay iska indhatiraysaa caddaynta kitaabiga ah, inkasta oo bilowga iyo dhammaadku asal ahaan yihiin dhibco waqtiyeed; dhexduse guud ahaan waa wakhti soconaya. Dabcan, bilowga, dhammaadka, iyo dhexdu way isu waafaqi doonaan, in kastoo marar badan isla calaamadda jidka ee dhammaadka taalla ay ka soo horjeeddo bilowga.

Ciise wuxuu Yooxanaa Baabtiisaha u aqoonsaday Eliiyaah, labadooduna waxay muujiyaan isla taxanaha nebiyadeed ee dhacdooyinka; hase yeeshee Eliiyaah waxaa silcinaysay naag shar leh (Yeesebeel) oo doonaysay inay xidho oo disho Eliiyaah, laakiin weligeed ma ay samayn. Yooxanaa, oo astaan u ahaa Eliiyaah, waxaa doonaysay naag shar leh (Herodiyaas) inay xidho oo disho, wayna samaysay. Eliiyaah iyo Yooxanaa waa astaamo is-weydaarsan kara, laakiin waxay leeyihiin qaar ka mid ah astaamo nebiyadeed oo iska soo horjeeda, iyagoo haddana weli is barbar socda. Eliiyaah ma dhiman, Yooxanaase wuu dhintay. Fahamka in calaamadaha nebiyadeed ee is waafaqa ay marar badan yihiin kuwo iska soo horjeeda ayaa u oggolaanaya kuwa doonaya inay arkaan in bartamaha Kitaabka Quduuska ahi yahay Sabuuradii 118.

Marka aynu adeegsanno mabda'a xukunka xusitaanka ugu horreeya sida aynu u qeexaynay, waxaynu ogaanaynaa in bilowga bartamaha Kitaabka Quduuska ahi yahay Sabuurada 117, oo ah cutubka ugu gaaban Kitaabka Quduuska ah, kana kooban laba aayadood. Waxaa ku xiga cutubka 118, kaas oo ah bartamaha Kitaabka Quduuska ah, cutubka 118-na waxaa ku xiga 119, oo ah cutubka ugu dheer Kitaabka Quduuska ah isla markaana ah dhammaadka bartamaha Kitaabka

Quduuska ah. Af-yaqaanka yaabka leh wuxuu bilowga ku calaamadeeyaa cutubka ugu gaaban, dabadeedna dhammaadka ayuu ku calaamadeeyaa cutubka ugu dheer. Waa laba cutub oo iska soo horjeeda. Bilowgu waa iniinka, dhammaadkuna waa meesha geedka si buuxda u bislaaday ku kobco, halkaas oo dhammaan markhaatiyada ku yaal bartamaha gudaheeda la isugu xidho. U fiirsada Sabuurrada 117.

Rabbiga ammaana ha loo qaado, quruumaha oo dhammow; isaga ammaana, dadyowga oo dhammow. Waayo, raxmaddiisa naxariista leh aad bay noogu weyn tahay; oo Rabbiga runtiisuna weligeed way sii waartaa. Rabbiga ammaana. Sabuurka 117:1, 2.

Ereyga aynu ka fiirsanayno ee ka kooban saddex xaraf waxaa aayadda labaad loogu tarjumay “run,” waxayna u taagan tahay bilowga bartamaha Kitaabka Quduuska ah, (bartamaha Kitaabka Quduuska ahna waa Sabuuradii 117–119). Dhammaadka bartamaha waa Sabuuradii 119. Sabuuradii 118 waa bartamaha bartamaha. Sabuuradii 118 waxa ay ku dhex jirtaa cutubyada ugu gaaban uguna dheer Kitaabka Quduuska ah dhexdooda, kan ugu gaaban oo ah bilowguna waxa uu soo bandhigayaa erayga “run” oo laga sameeyey saddex xaraf oo metela saddexda-tallaabo ee injiilka weligiis ah, kuwaas oo ah qaab-dhismeedka lagu garto runta. Qaab-dhismeedkani waa mabda’a metelaya dabeecadda Masiixa sida Alfa iyo Oomega.

Dhammaadka qaybta dhexe, oo ah cutubka 119aad, waa gabay acrostic ah oo alifbeetada ku dhisan, laguna meeleeeyey bartamaha Kitaabka Quduuska ah si uu u adkeeyo cajiibnimada af-yaqaanka. Afar jeer oo ku jira cutubka 119aad isla eraygaas ayaa loo tarjumay sida runta.

Oo afkayga runta ahna gebi ahaanba ha iga qaadin; waayo, waxaan rajadayda saaray xukummadaada. Aayadda 43.

Xaqnimadaadu waa xaqnimo weligeed ah, sharcigaaguna waa runta. Aayadda 142.

Adigu waad dhowdahay, Rabbiyow; amarradaaduna kulligood waa run. Aayadda 151.

Eraygaagu run bay ka run yahay tan iyo bilowgii; oo mid kasta oo ka mid ah xukummadaada xaqa ahna weligiisba way waartaa. Aayadda 160.

Runta ku jirta aayadahan waa qaanuun ka mid ah waxsii-sheegidda Kitaabka Quduuska ah oo lagu garto dhammaadka bilowga, runta ku jirtana aayadahana waa in Alfa iyo Oomeega uu saxiixiisa dul saaray bartamaha Kitaabka, sida uu ugu saaray bilowga iyo dhammaadkaba. Saxiixa Kan ugu horreeya iyo Kan ugu dambeeya waa “qaab-dhismeedka” lagu soo bandhigayo farriinta digniinta ugu dambaysa ee malaa’igta saddexaad. Kan ugu dambeeya ee bartamaha waxa ku jira afar aayadood oo adeegsada erayga loo tarjumay “run,” in kastoo tixraaca afraad si fudud loogu tarjumay “run ah.” Kan ugu dambeeya ee ugu dambaysta ah ee afartaas aayadood wuxuu tilmaamayaa in “bilowgii,” eraygu yahay “run ah.”

Bilowgii sheekada abuurista ee Bilowgii cutubyada koowaad iyo labaad, erayga “runta” in kastoo aan si toos ah loo qorin, haddana waxa uu ku metelan yahay saddexda eray ee ugu dambaysa sheekada abuurista, waayo eray kasta wuxuu ku bilaabmaa xuruufta, siday u kala horreeyaan, u sameeya erayga “runta.” Bilowgii waxaa jiray Erayga, oo wax walba isaga ayaa lagu abuuray,

maragga abuurista ee ku qoran Bilowgii-na wuxuu ku bilaabmaa erayada, “Bilowgii,” wuxuuna ku dhammaadaa saddex eray oo metelaya runnada la xiriira sifo ka mid ah Masiixa oo Ishacyaah lagu qeexay inay tahay caddaynta ah inuu yahay Ilaaha keliya oo qudha.

Bartamaha Kitaabka Quduuska ah (Sabuuradii 117–119) waxay ku bilaabataa cutubka 117 iyadoo tixraacaysa xaqiiqda ah in bilowgu uu matalo dhammaadka iyada oo adeegsanaysa erayga “run.” Eraygaas waxaa sameeya saddex xaraf oo matala injiilka weligiis ah iyo farriimaha saddexda malaa’igood, isla markaana tilmaama dhammaadka qisada abuurista. Dhammaadka bartamaha Kitaabka Quduuska ah waa soo bandhigidda alifbeetada uu curiyey Af-yaqaanka yaabka leh si loo adkeeyo fahamka ah in waxa hadda la muujinayo ee ku saabsan dabeecaddiisa ay waafaqsan yihiin qeexidda erayga muujin, waayo Muujintii Ciise Masiix waa farriin loo habeeyey in lagu soo bandhigo dhinac ka mid ah dabeecadda Masiixa oo ilaa hadda aan si buuxda loo aqoonsan, haddiiba la aqoonsaday. Muujintu waxay la jaanqaadaysaa khadadka taariikhda axdiga, maxaa yeelay taariikhda axdigu waxay ku jirtaa caddayn dadaalka Ilaah ee uu isagu isku muujinayay magacyo ahaan intii Taariikhdiisu socotay.

“Mabaadi’da waaweyn ee sharciga, ee ku jira dabeecadda Ilaah qudhiisa, waxaa lagu muujiyey ereyada Masiixa ee buurta. Kii iyaga ku dul dhisaa, wuxuu ku dul dhisayaa Masiixa, Dhagaxa Weligiis ah. Markaan erayga aqbalno, waxaan aqbalnaa Masiixa. Oo keliya kuwa sidaas ereyadiisa u aqbalaa ayaa isaga ku dul dhisaya. ‘Aasaas kale ninna ma dhigi karo kan la dhigay mooyaane, kaas oo ah Ciise Masiix.’ 1 Corinthians 3:11. ‘Magac kale oo samada hoosteeda dadka dhexdooda lagu siiyey ma jiro oo ay inagu waajib tahay inaynu ku badbaadno.’ Acts 4:12. Masiixa oo ah Erayga, muujinta Ilaah,—soo bandhigista dabeecaddiisa, sharcigiisa, jacaylkiisa, noloshiisa,—waa aasaaska keliya ee aynu ku dhisi karno dabeecad sii waarta.” Mount of Blessings, 148.

Dabcan, waxaa jira wax badan oo dheeraad ah oo laga odhan karo runtaan, laakiin halkan ayaynu ku joogsan doonnaa.